Jutri ob 15.30 vsi na Općine na proslavo 8. obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte in vstaje italijanskega naroda!

IZHAJA VSAKO SOBOTO ZJUTRAJ. POSAMEZNA STEVILKA LIR 15, JUGL. 10, DIN. 5. CELOLETNA NAROČNINA LIR 650, SESTMESECNA LIR 350. — UREDNISTVO IN UPRAVA: TRST, UL. MONTECCHI 6-II — TELEF. 95-919 — DOPISI SE DOSTAVLJAJO UREDNISTVU. NEFRANKIRANA PISMA SE NE SPREJEMAJO. ROKOPISI SE NE VRACAJO. — OGLASI: V SIROKOSTI ENEGA STOLPCA ZA VSAK MILIMETER LIR. 30. OGLASI SE PLACAJO VNAPREJ. POSTNINA PLACANA V GOTOVINI — SPED. IN ABB. POSTALE

DELO

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Obnovljena izdaja leto I. štev. 16. TRST SOBOTA, 23. APRILA 1949 Cena 15 lir - 10 jugolir - 5 din

OSEM LET OSVOBODILNE FRONTE

V sredo 27. aprila poteče osem let, od kar je bila ustanovljena v Ljubljani Osvobodilna fronta slovenskega naroda. Komaj so čete tujih osvajalcev zasedle Jugoslavijo, so se na poziv Komunistične partije Slovenije odzvale vse demokratične politične skupine ter vse svobodoljubne ljudske sile, da se zoperstavijo neprimerno močnejšemu sovražniku.

Njen program je bil odraz volje vseh poštenih Slovencev. Saj je pozival v osvobodilno borbo proti okupatorjem ob strani narodov Jugoslavije, v najtesnejši povezavi z ostalimi slovanskimi narodi in pod vodstvom Sovjetske zveze. Zato ni čudno, da se je ves slovenski narod priključil v Osvobodilno fronto ter štiri leta vodil oboroženo borbo proti okupatorju in domačim izdajalcem.

V tej borbi ni vodila Slovence mržnja do tujih narodov, temveč le ljubezen do svobode in vera v nov pravičnejši družbeni red kot pa ga je bil deležen dotlej. Saj pa je bila predvojna Jugoslavija polkolonialna dežela, izkoriščana po tujih imperialistih ter po domači čaršiji, ki je prodajala državno neodvisnost zapadnim imperialistom. Osvobodilna fronta je preustrojila slovenski narod v revolucionarno silo, ki je med borbo proti fašizmu dozorevala socializmu.

S prav takim zanosom kot v NOB se je vse slovensko ljudstvo ob strani ostalih jugoslovanskih narodov lotilo izgradnje svoje mlade ljudske republike ter petletnega plana za izgradnjo socializma. Vsi smo se zavedali, da svoboda ni popolna, dokler nismo tudi gospodarsko močni, dokler se ne otresemo vseh domačih in tujih kapitalističnih izkoriščevalcev. Zavedali pa smo se tudi, da nam v naši izgradnji stoje ob strani Sovjetska zveza ter vse demokratične sile sveta. Prav dobro je vedel vsak dobro misleč Jugoslovan, da se nam s te strani ni bati ne napada, ne izkoriščanja. S popolnim zaupanjem in gotovostjo je jugoslovansko ljudstvo gradilo svojo socialistično bodočnost na prijateljstvu s Sovjetsko zvezo in ljudskimi demokracijami. Zavedalo se je, da od njih vedno in zanesljivo pričakuje le brezpogojno bratsko pomoč.

Tem težje je zadelo vse Jugoslovane ,posebno pa še one, ki so se za svobodo svojega naroda borili ali izgubili svoje najdražje, ko so zvedeli za podlo izdajstvo Titove klike. To izdajstvo proti edinim zvestim zaveznikom ter proti programu in tradicijam narodno osvobodilne borbe nima primera v zgodovini jugoslovanskih narodov. Izdajalci so zlorabili zaupanje naroda, da ga vodijo v iskrenem prijateljstvu do SZ v socializem, v boljše življenje, za katero so se jugoslovanski narodi borili dolga leta ter žrtvovali 1.700.000 svojih sinov. Ni pomagal noben svetohlinski izgovor izdajalcev, češ da so s Sovjetsko zvezo in zvesti mednarodni demokratični fronti, da grade socializem. Le preveč jasna je bila obtožba in vse preveč je bilo zanjo dokazov, da bi jim moglo ljudstvo verjeti in zaupati še naprej. Z nujnostjo so se morali slej ali prej razkrinkati kot navadni hlapci imperializma in zakleti sovražniki Sovjetske zveze. Svojo oblast, ki jo še danes skušajo prikazovati kot oblast ljudstva, vzdržujejo le z nezaslišnim terorjem nad ljudstvom, z zapiranjem in ubijanjem iskrenih komunistov in demokratov, ki so ostali zvesti SZ in tradicijam n. o. borbe.

Tudi tržaška agentura izdajalske klike je hlinila in hlini še danes ljubezen do Sovjetske zveze ter zvestobo svetovnemu demokratičnemu bloku. Vse to dela v edinem namenu, varati demokratske ljudske množice, da bi tako lažje razbila demokratično fronto, ki danes vodi nad vse težko borbo proti imperializmu, za mir, za demokratične svoboščine, za boljše pogoje življenja. Z najnizkotnejšimi sredstvi skušajo tudi sedaj na pragu volitev razbijati vse, kar je v resnici demokratičnega in naprednega. Istočasno pa se bratijo z belogardisti, četniki in drugo golaznijo, ki je za časa borbe izdajalsko zasajala nož v hrbet lastnemu narodu.

Pri njihovem Judeževem poslu jim niso mar osnovne pravice delovnega ljudstva, niti ne življenjski interesi naših kmetov.

Da, ne ustavijo se niti pred osnovnimi narodnimi pravicami. Namesto, da bi vodili stvarno borbo, da dosežemo Slovenci čim več pravic, uporabljajo to borbo le kot geslo za zavajanje ljudstva v šovinizem. Tako seveda samo kopljejo vedno globji prepad med obema narodnostima in podpirajo s tem namene imperializma, ki hoče čim bolj razdvojiti tržaško ljudstvo, da bi ga lažje vladali. S tem nele podaljšujejo tujo okupacijo in preprečujejo imenovanje guvernerja, temveč dejansko pomagajo vojnim hujskačem v pripravah nove vojne.

Slovensko delovno ljudstvo in vsi resnični demokrati se ob osmi - najbolj žalostni obletnici Osvobodilne fronte - zavedamo, da je za nas edina rešitev v skupni demokratični fronti Slovencev in Italijanov, ki jo kot v n.o.b. vodi Komunistična partija. Zato se je OF kot vse ostale demokratične organizacije pridružila volivnemu programu KP STO; saj je tudi edini program, ki jamči zaščito narodnih, političnih in gospodarskih koristi slovenskega ljudstva.

Danes in vedno pa bomo Slovenci hodili po poti slavne Osvobodilne fronte, ki je in ostaja del svetovne demokratične fronte, ter se v duhu njenih načel dosledno borili za mir in bratstvo med narodi.

POTEK SVETOVNEGA KONGRESA PARTIZANOV MIRU

Sile miru so nepremagljive
Preprečile bodo nov svetovni požar

V Pragi je kongres delegatov, ki niso mogli v Pariz - Naša delegacija je bila prisrčno sprejeta

PARIZ — V sredo 20. t. m. ob 10,45 je predsednik svetovne organizacije vseh učenjakov atomske energije, francoski visoki komisar za atomsko energijo in Noblov nagrajenec Frederic Joliot-Curie otvoril s svojim govorom največji in najmogočnejši kongres zgodovine. Začela so se tako dela tistega kongresa miru, ki uživa zaupanje in simpatijo vseh miroljubnih sil sveta in na katerega je pristalo preko 600 milijonov ljudi vseh ras, jezikov, ver in političnih prepričanj.

Kongres se vrši v veliki Pleyelovi dvorani v Parizu in se ga udeležuje 2200 delegatov 69 dežel. Prvi dan je govoril Frederic Joliot-Curie, ki je v svojem od burnih ovacij večkrat prekinjenem govoru orisal položaj, ki je nastal v svetu po podpisu Atlantskega pakta. Sporočil je kongresu, da so pristali na kongres in na gibanje miru vsi atomski učenjaki. Joliot-Curie je poudaril, da bodo morale sile vojne računati na nepremagljive sile miru, ki se bodo z vsemi sredstvi uprle sprožitvi novega oboroženega konflikta. Zato je neobhodno potrebno, da se sproži veliko ofenzivo miru, ki bo prestrašila vojne hujskače in jih prisilila k umiku.

Za Joliotom-Curie je govoril v imenu italijanske delegacije socialist Nenni. Ostro je napadel Atlantski pakt in dokazal, da je to vojni pakt, ki ogroža mir v svetu. Predlagal je, da bi se ustanovil stalni odbor za mir, ki naj bi vodil vso kampanjo miru. Prvi dan je tudi govoril znani črnski pevec Robeson, ki je ožigosal stališče ameriške vlade do Crncev.

Naslednji dan so govorili angleški laburistični poslanec Zilliacus, sovjetski pisatelj Fadejev in predsednica Svetovne demokratične ženske zveze, Eugenie Cotton.

Zilliacus je ostro grajal laburistično vlado, ki vodi prav tako imperialistično politiko kot konzervativna stranka in ker je prodala močnejšemu ameriškemu imperializmu. Dejal je, da angleški narod ne bo dopuščal nove vojne, ki bi prizadejala mnogo večja razdejanja angleški zemlji. Sovjetski pisatelj Fadejev, ki je orisal ogromne napore Sovjetske zveze in sovjetskih narodov za ohranitev miru v svetu in za preprečitev novega, hujšega svetovnega konflikta. Dejal je, da Sovjetska zveza noče vojne enostavno iz razloga, ker potrebuje dolgo dobo miru, da lahko dokonča svojo socialistično graditev in da lahko preide iz socialistične družbe v komunistično družbo. Sovjetski ljudje so preveč pretrpeli v zadnji vojni, da bi si ponovno želeli novih grozot.

Predsednica Svetovne demokratične ženske zveze pa je v imenu 81 milijnoov včlanjenih žena govorila o strahotah, ki jih bi ponovno morale doživeti matere, žene, sestre in otroci. In prav žene vsega sveta ne bodo dopustile, da bi jim nov konflikt odtrgal iz rok in iz prs otroke, može in brate. Žene bodo s svojo borbo preprečile novo vojno, se bodo borile z vsemi svojimi močmi, s svojim ženskim srcem proti vojnim hujskačem, proti Atlantskemu paktu, ki ha hočejo izrabiti za napade veliko deželo socializma in svobode. Vojska miru je nepremagljiva.

Kongresu miru prisostvuje tudi naša delegacija, ki ji načeljuje dr. Laura Weiss. Že takoj na dan prihoda so jo obkolili člani vseh delegacij in jo povpraševali o tržaškem položaju, o borbi tržaških miroljubnih sil proti ameriškemu imperializmu, o gmotnem stanju našega delavstva itd.

Da lahko zadosti radovednosti vseh delegacij, je naša delegacija razdelila med njimi brošuro v francoščini, ki jedrnato in na kratko odgovarja na vsa pereča vprašanja o našem mestu. Brošura razkrinkuje manevre anglo-ameriških imperialistov, odklonitev sovjetskega predloga o imenovanju guvernerja in terористično ozračje, ki ga ustvarjajo ob bližajočih se volitvah. Na koncu brošure je poziv vsem delegacijam, da dokažejo svojo solidarnost demokratičnemu pokretu v Trstu in da zainteresirajo za to množice demokratov v vseh deželah sveta. Delegacija bo spregovorila na koncu kongresa.

Istočasno se v Pragi vrši kongres miru vseh tistih delegatov, ki jim je francoska vlada odklonila vizume. Prisostvujejo kongresu delegati ČSR, Kitajske, Vzhodne Nemčije, Indonezije, Romunije, 8 jugoslovanskih delegatov, ki se bore proti Titovi kliki in 213 delegatov raznih drugih držav.

Jutri bo v Parizu velika množična manifestacija.

Resnični nameni Atlantskega pakta

Poslanec Cannon je v svojem govoru v parlamentu Združenih držav, s katerim je hotel dokazati potrebo večjih kreditov za oborožitev držav Atlantskega pakta, med drugim izjavil:

«Nam Amerikancem ni potreba, da pošiljamo svojo vojsko v Evropo v prihodnji vojni, kakor smo to storili v radnji vojni. Omorožimo vojake drugih držav in naj one pošljejo svoje mladeniče v klavnico namesto, da pošiljamo mi svoje fante».

Sovjetska agencija «Tass» je upravičeno nazvala tega poslanca za «ljudežrca v ameriškem parlamentu».

ZA OSVOBODITEV KITAJSKE

Ljudska armada na pohodu

Ker je nacionalistična vlada odbila pogoje za mirno rešitev spora, sta Maocetung in general Cuteh dala po radiu nalog za začetek splošne ofenzive. V četrtek opolnoči je prekoračilo prvih 30.000 mož ljudske vojske reko Jangce pri Tikangu 130 km. zahodno od Nankinga. V isti noči so že drugi oddelki prešli preko reke ter na njenem bregu pri Vuhuju utrdili mostišče. Istočasno so napadle mesto Kiangpu, 11 km zahodno od prestolice nacionalistične vlade ter Pukov, ki ga loči od Nankinga le reka Jangce.

Nacionalistična vlada se v bojazni pred osvobodilno vojsko pobegnila iz Nankinga z letali, ki jih je imela že dalj časa za to pripravlene.

Na reki Jangce so bile zadete štiri angleške bojne ladje, ki so prav v teku obstreljevanja morale plути skozi bojno črto. Med angleško posadko je 43 mrtvih in okrog 80 ranjenih. Kdor išče najde!

Priprave za proslavo letošnjega 1. maja

Pospešiti moramo priprave za manifestacije 1. maja, ker imamo še malo časa na razpolago. Prihodnji teden bomo morali zastaviti vse svoje sile za uspešno, dostojno in veličastno proslavo praznika dela, ki bo moral biti važna etapa naše borbe za ohranitev miru v svetu, za utrditev slovansko-italijanskega bratstva in za razkrinkanje vseh odkritih in prikritih sovražnikov delavcev in delovnega ljudstva.

Letošni 1. maj v Trestu je velikega pomena ne samo za naše ozemlje, marveč je velikega pomena tudi za ves demokratični pokret. Trst je z njegovo samovoljno vključitvijo v Atlantski pakt postal strateško oporišče imperialistov, ki naj bi služilo pri udušitvi vsakega najmanjšega odpora jugoslovanskih in italijanskih demokratičnih množic proti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije.

Prav zaradi tega je važno, da je naš demokratični pokret močan in borben in da pokaže vsemu svetu, da se bo neprestano boril proti imperialistom in njihovim hlapcem. In del te borbe proti imperialistom za ohranitev miru v svetu, za spoštovanje po imperializmu ogroženih demokratičnih pravic, v borambo slovenskih narodnostnih pravic ter za utrditev slovansko-italijanskega bratstva, ki je naše največje borbeno orožje proti vsakemu nacionalizmu, je prav manifestacija 1. maja, ki se jo moramo udeležiti vsi in ki jo organizirajo Enotni sindikati.

To veliko delavsko in kmečko manifestacijo skušajo sabotirati vsi hlapci imperializma, ki se skrivajo pod plaščem drugih sindikalnih organizacij in pod plaščem takozvanega levičarstva nacionalističnega kova.

Naše ljudstvo pa bo odgovorilo vzem razbijrškim poskusom s podvojenim delom za priprave manifestacije. Strnilo se bo okoli svoje razredne sindikalne organizacije, množično se bo udeležilo jutranje manifestacije in vseh ljudskih veselic, ki se bodo vršile v znamenju slovansko-italijanskega bratstva po slovenski okolici.

Tudi naši mladinci in mladinke, pionirji in pionirke se vztrajno in požrtvovalno pripravljajo na telovadne nastope, ki se bodo vršili na štirih krajih v Dolini, Miljah, Nabrežini in na Opčinah, t.j. kjer bo do ljudske veselice. Dolžnost vsakega demokrata je, da pomaga po svojih močeh tem našim mladim ljudem, ki hočejo na ta dan pokazati, kaj je v resnici ljudska fizkultura, ki se ne ustavlja pred finančnimi in drugimi ovirami.

Naš 1. maj bo zato mogočna manifestacija našega ljudstva. Pripravljajmo se za vse manifestacije, mobilizirajmo vse demokratične množice, mobilizirajmo delavce, kmete delovno inteligenco, mladince in mladinke.

Osnovno geslo letošnjega praznika Dela naj bo borba za mir. Pod tem geslom bomo šli z rdečimi delavskimi zastavami na manifestacijo, ki jo organizirajo Enotni sindikati. Popoldne pa se bomo vsi podali v Nabrežino, na Opčine, v Dolino in Milje, kjer bodo telovadni nastopi, pevski in godbeni koncerti, nagovori slovenskih in italijanskih tovarišev.

Pripravljamo torej mogočne manifestacije 1. maja, pod geslom borbe za mir in spoštovanja demokratičnih svoboščin!

Ne pozalimo, da se 1. maj bliža in da prihodnji teden se bodo že začele prve manifestacije.

PRED OTVORITVIJO VOLIVNE KAMPANJE

Novi občinski odbori bodo izvoljeni 12. in 19. junija

Tiskovni urad ZVU je potrdil, da je Zavezniška vojaška uprava na podlagi 1. odstavka člena XIII. ukaza št. 33 od 21. februarja t.l. izdala ukaz št. 81, ki določa, da bodo volitve občinskih svetnikov v tržaški občini v nedeljo 12. junija 1949. Prav tako določa ta ukaz, da bodo volitve občinskih svetnikov v podeželskih občinah anglo-ameriškega področja v nedeljo 19. junija.

Določen je torej dan upravnih volitev v Trstu in tržaški okolici. Zaradi tega se bo 26. t.m. začela volivna kampanja, ki bo trajala do 12. oz. do 19. junja.

Pred demokratičnimi množicami stojijo zato težke naloge, ki jih bomo morali v tej volivni kampanji na številne sovražnike, na ogromen propagandni aparat vseh drugih strank, na provokacije s strani reakcionarnih strank, ki jih bodo podpirali imperialistični agenti v Trstu. Vse ovire bomo morali premostiti, da lahko dosežemo tiste uspehe, ki nam bodo zagotovili svetniška mesta v vseh občinah, preko katerih bomo lahko dvignili svoj glas proti vsakemu poskusu kršitve osnovnih človečanski pravic.

Slovenski volivci morajo vedeti, da je v tržaški občini 277 volivnih sedežev. V podeželskih občinah pa niso še bili dokončno določeni razen slučaja miljske občine, kjer je občinski svet določil, da bo samo 12 volivnih sedežev v mestu, medtem ko ne bo volivnih sedežev po vaseh. Vseh volivcev je 213.371, od katerih pripada 197.745 tržaški občini. Število ženskih volivnih upravičencev presega število moških volivnih upravičencev.

Z uradnim začetkom volivne kampanje bodo tudi začeli nositi po hišah volivna pooblastila. Paziti je treba, da bodo osebni podatki volivnih pooblastil odgovarjali podatkom osebnih izkaznic. Če bi se dogodile kake pomote, kar ni izključeno, je treba to takoj javiti volivni komisiji, ker moramo vedeti, da tisti, ki ne bodo imeli pravilno vpisanih podatkov, ne bodo mogli voliti

Vabimo vse volivne upravičence, da nam takoj javijo vsak prestopek ali krivico, ki bi bila naperjena proti njim.

Da bodo vsi naši bralci vedeli, bomo našteli vse stranke, ki bodo nastopile na volitvah. Po razcepitvi italijanskih reakcionarnih strank, ki jo je začela tukajšnja saragatovska stranka so se vse druge stranke italijanskega šovinističnega tabora odločile za ločen nastop, ki pa bo v resnici nastop v znamenju Degasperijevih navodil. Tako bodo nastopile: Demokristjanska stranka, republikanska, saragatovska, nennijeva, SDZ, Babičeva fronta, Babičeva fronta za neodvisnost, italijanski blok (monarhiki, kvalunkvisti in liberalci), pokret za neodvisnost in podoba je, da se bo ustanovilo še nekaj drugih malih skupin.

Proti vsem tem bo morala pa nastopati Komunistična partija v mestu in Miljah ser SIAU v štirih podeželskih občinah. Jasno je, da bo borba zelo težka, toda vse ovire bomo premostili, če se bomo borili v znamenju miru, obrambe demokratičnih svoboščin in resnično ljudske in avtonomne občine.

Za razredno sodelovanje v internacionalističnem duhu

E. S. odobrili Pakt prijateljstva in vzajemnega sodelovanja s C.G.I.L.

Na seji Osrednjega odbora Zveze enotnih sindikatov z dne 20. t. m. in na plenumu sindikalnih voditeljev z dne 21. t.m. so razpravljali o zelo važnem vprašanju, ki pomeni, da se je naša sindikalna organizacija še tesneje povezala z mednarodnim sindikalnim gibanjem, izvajajoč tako sklepe Svetovne federacije sindikatov.

15. marca t.l. je Izvršilni odbor ZES STO odposlal pismo Izvršilnemu odboru italijanske Zveze dela (CGIL). Pismo pravi, da je koordinirana delodajalska in vladna ofenziva proti delavskemu razredu na STO in v Italiji zelo slična. Zato pa predlagajo slovenski in italijanski delavci Enotnih sindikatov Pakt prijateljstva in vzajemnega sodelovanja s CGIL. Ta pakt naj bi na uspešen način koordiniral obrambo trzaških delavcev, tako da bi se tukajšnjim delodajalcem onemogočilo manevre proti našemu delavstvu, v času ko smatra vladajoči razred, da je v premoči.

Zato mislijo tržaški delavci, da bi bila pomoč CGIL tržaškemu delavstvu zelo koristna tudi zaradi sličnosti delodajalske in vladne ofenzive proti tržaškemu in italijanskemu delavskemu razredu. Prijateljstvo in sodelovanje naj bi se izvajalo preko stikov tajništev in vodstva strok, tako da bi se pravočasno zvedelo za vse obojestranske iniciative v obrambi delavskih interesov in za koordiniranje vseh skupnih akcij, ko bi bilo to potrebno zaradi skupne protidelavske akcije tržaških in italijanskih delodajalcev. Pismo nadalje pravi, da bi bil ta pakt velike vaznosti prav posebno v tem trenutku, ko je več strok stopilo v borbo za obrambo svojih mezdnih interesov in bil bil prav posebne važnosti za tržaški delavski razred, ki stoji danes na braniku svojih življenjskih pravic in svojih sindikalnih svobočin.

Tajništvo CGIL je dne 15. aprila odgovorilo na navedeno pismo. Odgovor sta podpisala socialist Santi in komunist Bitossi. Odgovor se v svojem izvlečku glasi. Prejeli smo vaše pismo. Tudi mi smo mnenja, da so problemi italijanske in tržaške situacije sični ter smo prepričani, da bi bili tesni stiki med našo in vašo Zvezo velikega pomena in bi privedli do konkretne obrambe delavskih interesov. Zaradi vsega tega, kar ste ugotovili vi in kar je sad našega ugotavljanja, mislimo, da je vaš predlog uresničljiv.

Zaradi specifičnosti položaja STO in odnosov, ki smo jih do danes imeli z Delavsko zbornico, smo mnenja, da bi se moralo to sodelovanje razširiti tudi na njo. To bi bilo velike koristi za vse tržaške delavce. Zaradi tega bomo obvestili o tem paktu tudi Delavsko zbornico.

Vzajemno sodelovanje naj bi se vršili preko tesnih in pogostih stikov med strokami, tako da bi prišlo do posvetovanj o iniciativah in akcijah za uspešno rešitev vseh delavskih gibanj. Mislimo pa po drugi strani, da bi bilo mnogo koristnejše, če bi prišlo tudi do sporazuma med Enotnimi sindikati in Delavsko zbornico.

Na svoji seji je Osrednji odbor ZES STO priznal potrebo po tesni kordinaciji med obema sindikalnima organizacijama za uspesnejšo borbo tržaškega in italijanskega delavskega razreda v obrambo osnovnih delavskih pravic.

Odobril je resolucijo v kateri odobrava delovanje Izvršilnega odbora in se pridružuje vabilu CGIL za uspešni sporazum in sodelovanje med Enotnimi sindikati in Delavsko zbornico. Pooblastil je Izvršilni odbor za nadaljnje korake v tej smeri. Pošilja tudi svoj pozdrav italijanskim delavcem in CGIL, ki vodi težko borbo italijanskega delavstva proti italijanski vladi in italijanskim delodajalcem.

Prav tako je plenum sindikalnih voditeljev odobril delovanje I.O. ZES STO in navdušeno sprejel predloge o Paktu prijateljstva in vzajemnega sodelovanja med italijansko in našo sindikalno organizacijo.

Pakt prijateljstva in vzajemnega sodelovanja med tema dvema sindikalnima organizacijama je torej najboljši dokaz izvajanja linije Svetovne sindikalne zveze. V času ko so se delodajalci s pomočjo Degasperijeve vlade spravili nad italijansko sindikalno organizacijo in v času ko so tukajšnji delodajalci s pomočjo agentov imperializma pritisnili na naš delavski razred, je ta pakt poglavitne važnosti, ker se vključuje v borbo vseh delavskih razredov sveta proti kapitalizmu in imperializmu. Pakt sodelovanja in vzajemne pomoči je pogodba, ki sta jo sklenili dve različni sindikalni organizaciji dveh dežel, da lahko uspesnejše napadata združene konzervativne sile in da branita vse dosedanje pridobljene pravice. To je torej zavezništvo, ki bo v kratkem pokazalo svoje sadove. Vsak pošten demokrat in vsak delavec in kmet bo z veseljem pozdravil ta korak, ki nam prinaša zavezništvo ene izmed najmočnejših sindikalnih organizacij na svetu.

Naše podeželje ne dopušča predvolivnih provokacij

Volivni stroj reakcionarnih strank je zacel delovati z vsemi tistimi provokacijami, ki so običajne v deželeh, kjer ima odločilno besedo imperializem. Milje, ki so sedaj predmet vsakršnih pritiskov s strani predsedstva cone in «socialističnega» župana Robbe, morajo beležiti novo provokacijo, ki sliči tistim fašističnim pohodom, ki so jih bili vajeni naši predniki, ko se je s pomočjo Giolittija in raznih liberalcev ustanavljala fašistična oblast.

20. zvečer je pridrvel na miljski glavni trg avtobus iz Trsta. Pripeljali je nekaj čez 15 Cavanskih pobalinov in znanih pretepačev, ki so se ustavili na trgu, obkrožili nekega svojega govornika, ki se je prav tako pripeljal z avtobusom, ga poslušali in potem zopet izginili. Policija se ni niti zmenila za to provokacijo. Podoba je, da so Cavanski pretepači dobili redno dovoljenje Vojaske uprave.

Tako se je torej začela predvolivna kampanja reakcionarnih strank. Najprej je «socialist» Robba s pomočjo predsedstva cone odredil, da ne bo volivnih sedežev v miljski občini. Potem so se pokazali pretepači iz Čavane in izzivali miljsko ljudstvo. «Giornale di Trieste» je celo z zadovoljstvom ugotovil «uspeh» tega pohoda in objavil vest, da se bo ista skupina podala tudi v Boljunec. Vse to nam pove, da hočejo prikriti in odkriti fašistični krogi izzvati kak nered v naši okolici, kjer je ljudstvo odločeno, da bo oddalo svoj glas za demokratično in ne reakcionarno občino. Očividno hočejo torej ustvariti korejsko in berlinsko vzdušje. To pa jim ne more uspeti, ker jim bo naše ljudstvo kompaktno slovensko in speljati na led.

Dovolj je s temi provokacijami. V imenu slovenskega prebivalstva našega podeželja zahtevamo od Vojaške uprave, da ne dopušča nadaljnjih provokacij, ki lahko izzovejo nerede. Naj se Cavanski pobalini držijo svojega okolja in naj se ne podajajo na podeželje. Naj puste pri miru miljski in dolinsko ljudstvo kompaktno slovensko in demokratično in si je v svesti moči slovansko-italijanskega bratstva, toda noče imeti nič skupnega s fašisti in reakcionarji. Zato je dovolj tega!

Demokrati!

Udeležimo se proslave 51 talcev, ki so bili umorjeni leta 1944. od nacifašistov.

Proslava bo danes ob 17.30 v ulici Ghega na kraju zločina.

Govorita tovariša

MOKOLE LUDVIK in CALABRIA ARTURO

Italijansko ljudstvo podpisuje za mir

Po vsej državi je v teku velika podpisna akcija proti Atlantskemu paktu. Vse demokratične organizacije so se obvezale, da bodo za to ljudsko resolucijo nabrale čim več podpisov. Na podlagi te resolucije bodo demokratični poslanci in senatorji zahtevali, da Italija ne ratificira svojega pristopa k Atlantskemu paktu. Vladni krogi so zato zelo zaskrbljeni in vodijo sedaj po reakcionarnem časopisju veliko propagando proti podpisom, češ da nimajo nobene veljave in da parlament ni obvezan, da bi jih upošteval.

V sredo je 250.000 tekstilnih delavcev v Lombardiji stopilo v dveurno protestno stavko, da bi prisilili delodajalce k pogajanju za novo kolektivno pogodbo. Zaradi nasilij policije proti poljedelskim delavcem, v katerih je bilo mnogo ljudi ranjenih in aretiranih, je sindikat poljedelcev proglasil v provinci Brescia splošno stavko. V znak solidarnosti so tudi delavci v mestu stopili v dveurno stavko.

8. OBLETNICA OF NA PROSEKU

bo jutri v nedeljo 24. t.m. ob 16,30 v Prosvetnem domu na Proseku.

Slavnosti govor bo imel tov. ANTON GERLANC.

Sledi pester kulturni program, pri katerem sodeluje tov. JUSTO KOSUTA.

Aretacije v Makedoniji

Iz Jugoslavije poročajo, da je makedonska skupščina odvzela parlamentarno imuniteto dvema poslancema, Renzi Izmail in Strahilu Trajkovski, ki sta bila pred časom aretirana, ker sta zavzela odločno stališče za resolucijo Informacijskega urada. Tako se torej dogaja pod Titovim terorjem, da najprej aretirajo komuniste in demokrate, ki so ostali zvesti svojemu mišljenju in internacionalizmu, potem pa jim odvzemajo parlamentarno imuniteto ali funkcije, ki so jih do svoje aretacije imeli Vsekakor je to pravcati fašističen sistem, ki ga lahko primerjamo Hitlerjevim metodam.

Narodne pravice Slovencev

Protidemokratična politika okupacijske uprave je težko prizadela vse tržaško ljudstvo. Najbolj občutimo to mi Slovenci, ki smo dnevno deležni neštetih krivic.

Fašistična zakonodaja, ki je bila glavno sredstvo potujčevanja, ostaja v vseh določbah, ki zadevajo naše narodne pravice, neizpremenjena in veljavna. Od VU postavljene civilne oblasti si silno prizadevajo, da izkopljejo iz arhiva vse fašistične zakone, ki so Slovence na zločinski način oropali osnovnih pravic kulturnega naroda. Prav v zadnjem času smo priča, da hodijo policisti po Trstu in predmestjih snemat dvojezične napisne deske na trgovinah ter kaznujejo lastnike povrhu še z denarno globo, ker niso zaprosili za dovoljenje. Na pokopališču ne smeš postaviti svojim najdražjim spomenika s slovenskim napisom, ker to prepoveduje fašistični pravilnik o občinskih pokopališčih iz leta 1932. Naše šole so v stalni nevarnosti pred pohlepnim šovinizmom takozvanih italijanskih strank in njihovih zastopnikov v organih javne uprave. V vseh javnih uradih je naš jezik brez pravic. Materinščine ne smeš rabiti niti v hiši pravice (!?) na sodišču. Napisi tudi v popolnoma slovenskih krajih so le italijanski, ali — ironija! — če so dvojezični, še angleški.

Slovenci smo ponižani na stopnjo kolonialnega naroda. Imperialisti in njih podrepniki so spretno izrabili izdajstvo, s katerim je peščica kriminalnih agentov Titove klike razbila enotnost demokratičnih vrst ter še vedno skuša poglabljati razdor, zlasti med Slovenci, poslužujoč se najnizkotnejših gesel in metod. S tem je ta peščica prodancev prizadela največjo škodo uprav nam Slovencem in našim narodnim pravicam. Najbolj zgovoren dokaz temu je dejstvo, da so se provokacije proti Slovencem pomnožile posebno v zadnjih desetih mesecih t. j. po razdoru, ki so ga povzročili v namenu izzvati iredento med slovenskim življem.

Slovenci smo postavljeni s tem na razpotje: ali bomo sledili šovinističnim geslom novih nacionalistov s katerim se postavljajo v službo imperialističnim in vojnohujskaškim manevrom, ali pa bomo še nadalje sledili stvarni politiki slovansko-italijanskega bratstva ter se borili, da dosežemo popolno narodno enakopravnost. Gotovo je, da s šovinizmom ne bomo dosegli ničesar, temveč bomo nasprotno vecali šovinizem tudi na italijanski strani ter tako kvečjemu izgubili še pravice, kolikor jih imamo. Izgubili pa bi tudi vsako oporo demokratičnega pokreta, v Trstu kot tudi v svetu in postali bi dobrodošlo sredstvo imperializma za njihove protiljudske namene.

Prav zato je osvobodilna fronta za STO tudi pristala na program Komunistične partije, ki je izraz vseh tržaških demokratov - Slovencev in Italijanov, delavcev, kmetov in meščanskih slojev.

Ta program je za nas Slovence še posebno važen; saj vsebuje v svoji drugi točki zaščito narodnih pravic. Stvarno in brez vsake demagogije se KP obvezuje, da se bo v občinskem svetu borila za popolno enakopravnost Slovencev, proti vsakemu zapostavljanju iz narodnostnih, rasnih in verskih razlogov. Že ta stavek programa daje nam Slovencem zadostno garancijo, da bodo komunistični in ostali demokratični delegati v občinskem svetu dosledno branili koristi slovenskega ljudstva.

V svojih obvezah pa gre KP še dalje. Predvsem se bo borila, da se prizna Slovencem pravica uporabe materinščine tako v pismenem kot v ustnem občevanju z občinskimi uradi in ustanovami. Borila se bo tudi, da bomo dobivali vse potrebne listine v svojem jeziku. S tem bo popravljena ena največjih krivic, ki smo jih doživljali tržaški Slovenci v zadnjih desetletjih, ko nismo mogli niti v popolnoma slovenskih občinah govoriti in vlagati prošenj v materinem jeziku, tem manj seveda, da bi dobili potrebna potrdila in listine v svojem jeziku.

Doslej so uradni nazivi, tudi popolnoma slovenskih krajev, le italijanski. KP se bori, da bodo priznana slovenska krajevna imena kot enakopravna tudi v uradnem poslovanju, da bodo vse odločbe javnega značaja (razglasi, odredbe itd.), kakor tudi dokumenti, ki jih predpiše oblast (osebne izkaznice, in pod.) izdani dvojezično. Zelo važna je tudi točka, po kateri naj se Slovencem prizna popolna enakopravnost pri podeljevanju občinskih služb, obrtnih in trgovskih licenc in vseh drugih pravic, ki jih daje občina. Tako hoče KP zaščititi tudi gospodarske koristi Slovencev in njihovo popolno enakopravnost v tem pogledu.

S tem stvarnim volivnim programom je KP združila vse demokratičane Slovence in Italijane, ki so se že doslej borili za priznanje demokratičnih svoboščin, med katerimi so osnovne vprav narodne pravice. Pritegnila pa bo tudi vse one izven naših vrst, ki vidijo v šovinizmu največjo oviro normalnemu razvoju političnega življenja in gospodarskemu procvitu našega ozemlja. S takim programom pa se bomo najuspešnejše borili tudi za utrditev miru in proti vsem poskusom imperialistov in njihovim hlapcev, da zanetijo novo vojno.

SEJA C. K. KOMUNISTIČNE MLADINE

Poziv tržaški mladini

V soboto 16. t.m. je imel Centralni komitet komunistične mladine prvo sejo na kateri je bil izvoljen Izvršilni komitet in se je razpravljalo o pripravah za dostojno proslavo 1. maja. Centralni komitet poziva vso demokratično mladino, da se dobro pripravi za prvomajski telovadni nastop, ki se bo izvajal na Opčinah.

N seji so člani CK zbrali lir 750 za «Lavoratore».

V IK komunistične mladine so bili izvoljeni naslednji tovariši: **Blažina Angel, Gorella Edda, Kodrič Dušan, Košuta Soča, Muggia Luciano, Michelazzi Bruno, Mokole Ludvik, Pescatori Davide, Pettirosso Silvano, Rabar Silvio, Runtini Liliana, Vilhem Adolf.**

* * *

Mladinci in mladinke!

V najbolj težki dobi borbe za uničenje nacifašističnega okupatorja so se mladi komunisti postavili na čelo naroda in slavnih partizanskih edinic, da bi tudi na tem ozemlju zmagali ideali, ki so bodrili narode vsega sveta v borbi za svobodo in socialni napredek.

Komunistična mladina je ostala še nadalje predstraža v dnevni borbi, katero je slovenska in italijanska mladina vodila po vojni za dosego pravic in ciljev tržaške mladine.

Tudi danes, ko se vedno bolj izrazito pojavljajo grožnje nove in še krvavejše vojne z usodnimi posledicami, ki si jih lahko vsak mladinec predstavlja; medtem ko se pojavlja za mladino nevarnost, da bo postala ponovno «topovska hrana», se komunistična mladina pod vodstvom Komunistične partije, bori za boljšo bodočnost mladine.

Dala bo vse svoje sile, da privede množice mladih delavcev, dijakov, kmetov in mladink pod zastavo miru, v borbo za demokracijo in svobodo.

V velikanski borbi za mir, ki so jo povzeli narodi celega sveta, poziva Komunistična mladina STO, da se pridruži mladinskim vrstam celega sveta, ki se danes borijo, da preprečijo nova žalovanja in razdejanja.

Mladi delavci, kmetje, dijaki, mladinke!

Da boste lahko z zaupanjem zrli v bodočnost miru in dela, vas Komunistična mladina poziva, da se strnete okrog Svetovnega kongresa partizanov miru, da se prepreči človeštvu novo vojno in se nudi mladini možnost dela, učenja in življenja.

Naprej, za enotno mladino v borbi za obrambo miru!

CK KM STO

Javne debate o Atlantskem paktu

Vprašanje miru in nevarnosti nove vojne je danes na dnevnem reciativa javnih debat o Atlantskem paktu, ki so jih sprejeli tovariši lista «Il Lavoratore».

V svoji številki 6. aprila je demokristjanski list «La Prora» predlagal v nekem svojem članku, naj bi se vršila diskusija o Atlantskem paktu med demokristjani in njihovimi političnimi nasprotniki. Glavni urednik lista «Il Lavoratore» tov. Gasparini je v nekem svojem članku sprejel ta predlog. Nato je demokristjanski list poslal tov. Gaspariniju pismo, v katerem je navedel nekaj predlogov, ki naj bi bili osnova za sporazum o javni debati med demokristjani in demokrati. V imenu računateljstva lista «Il Lavoratore» je odgovoril tov. Ruggero Spadaro, ki je predlagal, naj bi se določilo sedež, kjer bi se vodili razgovori za določitev datuma in kraja javnih debat.

Tudi naš list pozdravlja z veseljem to iniciativo, ker bo tako dana možnost demokratom, da prisostvujejo diskusijam o Atlantskem paktu, kjer bodo videli kako zagovarjajo pripravo nove vojne tisti, ki so v zapadnih deželah volili v parlamentu v prid ameriškemu ekspanzionizmu.

Prav tako je naš list pripravljen sprejeti na slovenskem polju vsako tako iniciativo. Naš poziv na javno debato o Atlantskem paktu velja vsem, prav posebno pa Babičevi nacionalistični skupini.

Prepričani smo, da se bodo tokrat odzvali našemu pozivu vsi, ki se ne boje ljudstva.

Proti naraščanju brezposelnosti

V tem tednu so se sestali na Uradu za delo predstavniki ES, odv Levitus, ravnatelj omenjega urada in polk. Humprey. Sindikalni predstavniki so natančno obrazložili težak položaj v katerem se nahajajo vsi brezposelni in njihove družine in vztrajali na predlogu, da se nujno izvedejo ukrepi, ki naj olajšajo to obupno stanje. V teku razgovora so razpravljali tudi o sindikalni kontroli pri zaposlitvah in sestavi širše komisije ki naj bi preučila možnosti za dvig tukajšnje industrije in vseh sektorjev proizvodnje. ES so nadalje zahtevali nadzorstvo pri odpustih in povišanje podpore, ki naj se podeli vsem brezposelnim.

Predstavniki ES so postavili zahtevo, da se čimpreje ponovno sestanejo in prejmejo odgovor VU na stavljene predloge.

DELO V MESTU IN NA VASI

"IZVIDNICE„ POŠILJAJO

Tržaška Titova podružnica je računala, da bo dosegla s sestankom v Gabrovcu velike politične uspehe. Celo Primorski je objavil to notico, kar je zelo čudno. Vsi njihovi dosedanji sestanki so se namreč vršili v strogi konspiraciji.

Znani Babičev plačanec Milan Husu je bil cel dan na «udarniškem delu» v Gabrovcu in marljivo izobešal lepake. Veliki «tribuni» iz Babičevega štaba pa se niso vseeno prikazali v vas. Poslali so svojo «izvidnico»: Milana Husu, Švaba iz Sv. Križa in še enega iz Saleža.

Ob določeni uri se je zbralo znatno število domačinov in vaščanov iz bližnjih vasi, kateri pa so takoj in odločno povedali tem Babičevim hlapcem svoje odkrito mnenje, to je, da je njihova prisotnost v vasi nezaželjena. Seveda hoče Primorski prikazati, da so bili vsi vaščani pijani, kar ne odgovarja resnici. Pri tem pa previdno molči o tem, da so izdajalca Milana Husu nagnale iz vasi same vaščanke; brez druge pomoči.

Komaj pa je izginila iz Gabrovca «junaška izvidnica» se je že orikazala v vas civilna policija, ki je urno povpraševala o dogodku. Res čudno naključje! Ali tudi o tem Primorski ne ve ničesar?

Babičeva polomija v Gabrovcu pa je nov dokaz, da naše ljudstvo sploh noče poslušati izdajalskih in protiljudskih govoranc propadajočih Babičevih «tribunov».

MILJSKI „SOCIALISTIČNI" ŽUPAN IN VOLIVNI SEDEŽI

Sumljiva skrb za „demokracijo"

Miljski občinski svet, ki mu načeljuje «socialistični» župan Robba je pred dvema tednoma javil prebivalstvu miljske občine, da ne bo ustanovil volivnih sedežev po vseh in da bodo volivci morali oddajati svoje glasove na 12 volivnih sedežih Milj.

Jasno je, da je ta ukrep izval ogorčenje med prebivalci miljskih hribov in mesteca. Delegacija demokratičnih organizacij in okrajnega komiteja Komunistične partije se je takoj po objavi tega ukrepa podala na občinski sedež in tam zahtevala razijasnil Gospod župan pa se je očividno izmikal vsakemu konkretnemu odgovoru. Dejal je, da so izdali ta ukrep po predhodnem «posvetovanju» z nekimi višjimi oblastmi.

Dejstvo pa je, da je ta odredba v nasprotju z XVIII členom Spl, ukaza št. 345, ki pravi: Kadar je zaradi posebnih okolnosti, ki se tičejo razdalje ali slabih poti, vršenje volivne pravice težavno, se smejo ustanoviti tudi volivne sekcije z manj kakor 100 vpisanimi volivci vendar ne manj kot 50.

Ugotovljeno je torej, da je ukrep miljske občine v nasprotju z ukazom Vojaške uprave. To je bilo poudarjeno tudi od delegacije miljskega prebivalstva in tudi od vprašanja, ki ga je postavil «Il Lavoratore» na conski tiskovni konferenci. Conski svet pa je pretekli petek odgovoril, da je bil ukrep izdan zaradi «varnosti» vseh političnih prepričanj in da se je občinski svet iz Milj predhodno posvetoval s conskim svetom o tem vprašanju. Odgovor conskega sveta na zadano vprašanje pa zagotavlja, da so že preskrbeli za prevoz starih in bolnih ljudi.

Vsekakor pa moremo iz tega sklepati tri stvari: prvič, ta ukrep je ne samo v nasprotju s členom ukaza ZVU, marveč je bil izdan, da gim političnim skupinam,(za kaže «zagotovi» neke «svobošćine» drutere je zelo problematičen obstoj v miljskih hribih. To torej pomeni, da se sedanji «upravniki» miljske občine «salamensko» boje ljudskega glasovanja in izgube tistih «zlatih» stolčkov, ki so pobožna želja vseh profesionalnih upravnikov ljudskega imetja. Drugič, ta ukrep skuša odvrniti mnogo naših ljudi, ki stanujejo poldrugo ali dve uri izven mesta od volitev. Tako bi lahko računali na manjši odstotek oddanih glasov, kar bi bilo njim v prid. Tretjič, ta ukrep je v duhu tistih ukrepov, ki so objavljeni v izključno škodo demokratičnih sil in skuša prikazati miljsko občino kot neko občino, kjer naj bi vladal «teror».

Vsekakor pa je ta ukrep najboljši dokaz tistega vzdušja, ki ga bodo skušali ustvariti reakcionarji in ki je značilno za vsa tista ozemlja, ki so pod režijo ameriških «kulturnikov». Primeri Italije, Berlina in Koreje nam morajo služiti kot vzgled pojmovanja zapadne «demokracje».

Jasno je, da bodo reakcionarne sile skušale na vsak način ovirati demokratični pokret in skušali odvrniti demokratične množice od Komunistične partije in SIAU. Njihov cilj je ta, da na vsak način onemogočijo množično glasovanje za program Komunistične partije in za kandidate KP in SIAU.

Dolžnost nas vseh je razkrinkati na vsakem koraku te predvolivne manevre reakcionarjev in imperialističnih agentov. Naj vsak prebivalec naše cone ve, da se mu ni treba bati provokacij, ukrepov in protidemokratične gonje. Če bomo vsi složni, bomo tudi preprečili vsak protiljudski manever imperialistov in vsako oviro. Bodijmo prepričani, da so z nam sile miru in demokracije vsega sveta.

LJUDSKI ODER - TRST

Maksim Gorki:

MATI

drama v petih dejanjih

otvoritvena predstava

V KINU OB MORJU

petek, 29. aprila ob 20. uri

•

V ŠKEDNJU

v prosvetnem domu

sobota, 30. aprila ob 20 uri

•

NA OPČINAH

v prosvetnem domu

sobota, 7. maja ob 20. uri

Povsod veljajo ljudske cene:

Sedež	*100 lir*
Stojišče	*50 „*
Za dijake in člane prosv. društev stojišče	*40 lir*

ZGODOVINSKI DNEVI

ki je povedla v borbo za osvoboditev izpod okupatorja vse pošteno slovensko ljudstvo. Trda in dolga je bila borba a slovensko ljudstvo je vztrajalo zavedajoč se, da si ustvarja boljšo bodočnost. Borba proti tujemu okupatorju je bila slavno izvojevana in ovenčana z zmago. Vendar pa se borba za pravo svobodo še vedno nadaljuje. Ljudje, ki stoje trenutno na čelu OF slovenije so se oddalijili od njenega poglavitnega cilja. Postali so prava malomeščanska gospoda. Proti njim se borijo vse zdrave sile našega naroda, tiste sile, ki so ostale zveste demokratičnim pokretom in SZ.

27. 4. 1895 je bil rojen Marij Kogoj, skladatelj, oče moderne slovenske glasbe.
28. 4. 1705 je bil rojen v Solkanu pri Gorici dr. Plenčič, ki je prišel do spoznanja, da so nekatere bolezni povzročene po nevidnih baciliih.
28. 4. 1651 je bil rojen v Ljubljani zgodovinar Ivan Vajkard Valvazor.
29. 4. 1830 je bil rojen pisatelj Janez Trdina.
29. 4. 1945 so enote IX. korpuša zavzele položaje okrog Trsta.
23. 4. 1616 je umrl veliki španski pisatelj Cervantes S. Miguel.
23. 4. 1564 je rojen genialni angleški pisatelj-dramatik Shakespeare Viljam.
24. 4. 1944 je predsedstvo AVNOJ-a izdalo naredbo o podelitvi naslova «narodni heroj» Janku Premrlu-Vojku, ki je padel junaške smrti kot komandant I. primorske brigade 26. februarja 1943.
24. 4. 1866 je umrl primorski slikar Josip Tominc.
25. 4. 1945 so se združile enotne Rdece armade v srcu Nemčije z anglo-ameriškimi četami.
25. 4. 1945 je bila splošna vstaja italijanskega delavnega ljudstva v severni Italiji.
27. 4. 1941 je bila ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda

KRIVCE NAJ POKLIČEJO NA ODGOVOR

Kraški vodovod brez vode

O kraškem vodovodu so obširno pisali vsi desničarski časopisi, ki so na dolgo in široko hvalili Vojaško upravo in tukajšnje upravne organe, češ, glejte kako skrbijo za podeželje in kako so jim pri srcu potrebe kmetov. Seveda je bilo to obenem dobra predvolivna propaganda za stranke «Giunte d'Intesa»

Po dolgih let obljub in načrtov so se želje naših kmetov končno uresničile, toda poglejmo v kaki meri. Vodovod je sicer napeljan, voda pa ne prihaja do posameznih vasi. Posebno je pri tem prizadeta nabrežinska občina, ki je v celoti brez vode in deloma zgoniška občina. V posamezne vasi morajo dovažati vodo s kamjoni in celo z vozovi. Tak način preskrbe je popolnoma nezadosten, ker oskrbujejo z enim kamjonom celo tiri vasi. Kljub postavljenemu vodovodu je voda dejansko racionirana.

Kmetje se upravičeno vprašujejo čigava je krivda, da še nimajo vode. Dejstvo je, da se je pri povezavi vodnih cevi uporabljala nezadostna količina svinca in vsled tega voda pušča. Kakor izgleda so cevi zelo zamašene in zato voda ne prihaja v vasi.

Sedaj so pričeli prekopavati posamezne predele kjer je postavljen vodovod, da lahko ugotovijo kjer so pokvare. Vprašamo se kako je mogoče, da se je uporabljala nezadostna količina svinca, saj so vodovod gradili strokovnjaki in ne diletanti. Verjetno je, da je šel precejšen del denarja v tuje žepe, delo pa se je dovršilo površno.

S prekopavanjem in raziskovanjem so seveda spojeni ogromni stroški. Tako se po nepotrebnem troši denar.

Vojaška uprava mora klicati na odgovor podjetje, ki je imelo v zakupu dela za kraški vodovod. Stroga preiskava se mora izvršiti in krivci naj popravijo kar so zagrešili in to čimpreje. Dovolj časa so kmetje čakali na vodovod zato naj se ta «raziskovalna» dela čimpreje končajo, da bodo prizadete vasi imele vodo.

Popravek in dejstva

Gospod Josip Terčon, stanujoč v Nabrežini štev. 124 nam je poslal z ozirom na članek, ki smo ga objavili dne 19. marca pod naslovom «Nacionalistični denunciantiš», v objavo naslednji

POPRAVEK

«Ne odgovarja resnici, da bi bil Josip Terčon iz Nabrežine vložil obtožnico zaradi grožnje smodnega nasilja proti g. Rudi Grgič, g. Francu Pertotu in g. Veri Žužek. Res pa je, da g. Terčon ni vložil nikake obtožnice in tudi ne ovadbe proti omenjenim osebam ,ampak je le zaslišan kot priča, na vprašanje, zakaj se ni izvajal film «Ninoškas, ki je že bil napovedan, navedel vzrok, ki je izvajanje filma preprečil».

Gospod Terčon pravi torej, da ni tožil ne ovadil omenjenih tovarišev. Nismo odvetniki, da bi se spuščali v juridične debate o tej zadevi. Mi ugotavljamo trmasta dejstva. Ta dejstva pa govore, da je bil nekdo, — o katerem ne vemo imena — ki je tožil tov. Grgiča, Pertota in Žuškovo.

Jasno je tudi, da nihče ne more «prisiliti» g. Terčona, da odda policiji pismo množičnih organizacij. To bi bila prva ugotovitev.

Druga ugotovitev pa je ta. Gospod Terčon je dejal v nekem razgovoru tov. Pertotu, da smatra vso zadevo kot zaključeno, ker da je bila zadeva že osebno poravnana. To da je izjavil tudi policijskemu inspektorju. Kljub temu pa so bili tovariši poklicani na državno tožilstvo, kjer so zvedeli, da je bila vložena tožba proti njim. Kdo jo je vložil? Nekdo je moral pač biti. Čudno je torej, da se g. Terčon toliko prizadeva, da bi izbrisal vtis med prebivalci Nabrežine, da je bil to on. Todá mi mu vsekakor verjamemo, ker bi bilo pod vsako kritiko in ne preveč častno, da bi se lagal.

Jasno je torej, da je pismo, ki so ga naslovile nabrežinske množične organizacije zadrugi «Prosvetni dom» po čudni poti prispelo v policijske roke. Iz tega je vse nastalo.

Mi hočemo pripomniti še nekaj. Za časa narodno osvobodilne borbe so bili naši ljudje vajeni da ne oddajo pisem ali kaj sličnega policiji in da se raje puste aretirati. Tvegali so tako življenje. Tega pa se ni držal tisti ki je napravil to uslugo policiji.

Tudi v Dijaškem domu Babičeva politika

Na zadnjem roditeljskem sestanku v Dijaškem domu v Trstu je neka mati vprašala upravnika, kako je s prizravami za prvi maj. Upravnik ji je tedaj vpričo vseh navzočih odgovoril ,da je Dijaški dom nevtralna ustanova in da je apolitičen te, da se nižja ne tiče prostava 1 maja.

To je izjavil prof. Benulič, ki je predstojnik zavoda, v katerem so nameščeni Zigon Milena, Zorč Karmen in Bizjak Franc, ki že mesec dni terorizirajo dijake in dijakinje v Dijaškem domu, prav z vežbanjem za prvomajski telovadni nastop Babičeve izdajalske skupine pri Sv. Ivanu. In morajo telovaditi prav vsi sposobni dijaki in dijakinje!

Tu nastane vprašanje, zakaj je upravnik dijaškega doma tako izjavil? Zakaj ni uprava doma vprašala starše za njihovo privoljenje? Odgovor je jasen, namreč zato, ker se boje povedati resnico ljudem. Boje se, da bi se tem potom razkrinkal brlog Babič-Pahorjeve klike, ki se pod krinko Prosvetne Zveze in Dijaške matice skriva prav v Dijaškem domu; boje se, da bi se razkrinkalo vzgajališče janičarjev novega tipa kar pa na srečo prav slabo uspeva: Profesor Benulič se je tedaj moral tako izgovoriti, saj v resnici ni to njegova direktiva; niti ni on v resnici upravnik Dijaškega doma. To je direktiva, ki prihaja iz Babičeve vile; prava predstavnica Dijaškega doma pa je Valerija Kociančič-Špela, članica fantomskega Babičevega «centralnega komiteta» in celo podpredsednica njegove namišljene «OF». Njeni zvesti emisarji pa so zgoraj omenjeni elementi. Vsem tem je mnogo več politična špekulacija, kot pa prava vzgoja in učenje gojencev dijaškega doma. Teh se pogostokrat poslužujejo pri podlih, nesramnih špekulacijah. Tako so se nekaterih poslužili pri volitvah odbora dijaškega športnega društva. Ker pa so dijaki delali po svojem prepričanju, po svojem razumu in kot se jim je zdelo pravilno; ker so glasovali za odbor, ki ni bil po volji nacionalistom, so se nekateri prefekti zelo razburjali. Tu se je pred vsemi odlikoval, tisti, ki je najmanj upravičen in sicer Furlan Branko. Ob tej priliki bi mu svetovali, da bi ob drugem podobnem razočaranju rabil malo bolj vzgojiteljske izraze kot zadnjiči saj bi mu moralo biti znano, da za vzgojitelja ne more biti dekle «KOŽA», pa tudi če ne voli tako, kot on narekuje.

Zahtevamo, da se napravi enkrat konec tem nesramnim političnim špekulacijam z našimi dijaki. Naši delavci si s preveliko težavo pritrgajo denar za študiranje svojih otrok, zato ne bodo dopuščali, da se jih poslužuje v podle politične namene. Vodstvo dijaškega doma naj bi se v prvi vrsti potrudilo, da bi se dijaki pridno učili in s tem izpolnili svojo poglavitno nalogo.

V nedelijo 24. t. m., t. j. jutri, bodo v Dolini, Nabrežini in Gabrovu občinske volivne konference, kjer bodo delegati sprejeli dokončno besedilo volivnega programa, seznam kandidatov in volivni znak, s katerim se bo SIAU predstavila na volitvah.

Občinske konference bodo:

V nedelijo 24. t.m. ob 9.30 v nabrežinski kino dvorani (za nabrežinsko občino).

V nedelijo 24. t.m. ob 9.30 v dvorani v Gabrovu (za zgoniško občino).

V nedelijo 24. t.m. ob 14. uri v dvorani v Boljuncu (za dolinsko občino).

Solidarnost s P. O.

Člani prosvetnega društva Marušič iz Rocola so na občnem zboru 27.3.1949 preučili stanje prosvetnega društva in prosvetnega delovanja v Rocolu. Že pred časom je neka skupina ljudi, ki z ljudsko napredno prosveto nima ničesar skupnega pričela z vnašanjem razdora v naše društvo: resolucija na «Primorskem dnevniku» odrekanje novih članov v društvo nam je jasni dokaz tega.

Podpisani obsojamo to delovanje, kakor obsojamo delovanje razbijačev na vodstvu prosvetne zveze, navodil katerih so naši lokalni razbijači zvesti izvrševalci.

Pozdravljamo lepo vzpodbudo P. O., ki se je pričel na delo, da reši napredno prosveto iz krivih kremljev protiljudskih elementov in smo s tem odborom solidarni.

Smurt fašizmu - Svobodo narodu!

(Sledi 118 podpisov)

TUDI ON

se pripravlja za 1. maj

Partizanskih uniform se hoje

Zveza partizanov STO je poslala svojo delegacijo na sedež VU, kjer je zaprosila za dovoljenje, da bi smeli partizani obleči 1. maja svojo uniformo.

Predstavnik VU polk. Shinkle je prošnjo odbil. Zaradi tega vabimo vse partizane, da se zglasijo na sedežu Zveze radi potrebnih navodil.

"PRIMORSKI„ BO ZADOVOLJEN

Komu je pomagala sovražna gonja proti E. S.

Dva tedna pred kongresom kmetijske zveze Enotnih sindikatov je Primorski dnevnik vodil vztrajno in razbijaško gonjo proti sindikatom in kongresu kmetijske zveze. Ker je kongres popolnoma uspel in se niso uresničili nacionalistični manevri, se je Babičevo glasilo še nadalje zaganjalo proti sindikatom in njihovim voditeljem, katere je skušalo prikazati kot izdajalce delovnega ljudstva.

Žalostne posledice te nesramne gonje so se pokazale kmalu po samem kongresu. Nekateri kmetje iz Lonjerja, očividno zasleplieni od te protiljudske propagande, so se odstranili od kmetijske zveze ES in in se pričeli obračati do takozvane Zveze malih posestnikov (Confederazione piccoli coltivatori diretti), ki je bila ustanovljena pod fašističnim režimom. Po njihovem mnenju naj bi ta stara fašistična ustanova branila njihove koristi uspešneje kot pa Enotni sindikati. Ta ustanova se je v resnici pričela «zanimati» za izplačila tvrdke SICELP in dosegla tudi «sijajne» uspehe: namesto, da bi prizadeti Lonjerci prejeli pripadajoro vsoto, je SICELP izplačalo le 1.5 te vsote.

To so dejanske posledice sovražne gonje Primorskega. Odločen odpor Enotnih sindikatov napram tvrdki SICELP je s tem razbit, ker se kmetje, bodisi na svojo roko, ali preko bivše fašistične organizacije pogajajo za posamezna izplačila.

V članku objavljenem 10 t.m., ki nosi demagoški naslov «Kmetje nastopajte enotno v borbi», poskuša Primorski popraviti te, za kmete škodljive posledice svoje sovražne gonje. Zato «poziva» kmete naj se oklenejo svojega sindikata. Seveda pa previdno molči o tem, da so se nekateri Lonjerci obrnili do fašističnih sindikatov.

Vsekakor so «sindikalisti» Primorskega lahko zadovoljni z uspehom svoje sovražne in protiljudske gonje proti Enotnih sindikatom. Privedla je že precej daleč in tega je vesel tudi g. Santaniello, tajnik takozvanih kmečkih sindikatov. Tega se brez dvoma veseli tudi podjetje SICELP. Res velike so usluge, ki so jih Babičevi «sindikalisti» storili tem gospodom. Najgolj žalostno pa je dejstvo, da imajo s temi manevri Babičevih nacionalistov, veliko škodo Lonjerci sami. Seveda Primorskega to že najmanj ne briga. Njemu se gre predvsem, da blati in razbija kar je ljudskega, to je Enotne sindikate.

Kmetje pa naj sedaj sami presodijo kdo brani njihove koristi: Primorski dnevnik in g. Santaniello ali pa Enotni sindikati.

V duhu bratstva in borbe za mir

Na velikonočni ponedeljek je Zveza partizanov STO organizirala v Saležu «Partizanski tabor miru». Mala vasica Salež je ta dan sprejela veliko število demokratov vseh slojev, ki so se zbrali, da ponovno potrdijo svojo odločno zahtevo po miru in borbi proti vsakemu poskusu nove vojne. To sta v svojih govorih poudarija tudi tov. Grisoni in Slavec. Govornika sta podčrtala velik pomen kongresa partizanov miru, ki se vrši v Parizu.

Tabor v Saležu pa je obenem pokazal, da je slovansko-italijansko bratstvo nezlomljiva sila, ki nam je porok za uspešno borbo pri bodočih upravnih volitvah. Delavci iz tovarn, kmetje iz okoliških vasi, mladina in žene, ki so se v tako velikem številu udeležili tega tabora, so nam živa priča, da se povezava med mestom in vasjo, med delavci in kmeti stalno utrjuje in to kljub brezupnim poskusom Titovih nacionalistov, ki skušajo na vse načine razrušiti to trdno bratstvo.

Policija se je tudi to pot izkazala», prepovedala je namreč razobešanje zastav. To pa ni motilo udeležencev. Pozno v noč so odmevale po vasi borbene partizanske in delavske himne. Veselo bratsko razpoloženje, ki je vladalo v Saležu nam dokazuje, da se zna tudi delovno ljudstvo preprosto a vedno dostojno razvedriti

Kotiček upokojenca

Glavni odbor Zveze ES upokojencev bo imel sejo v soboto, 23. t. m. ob 16. uri na sedežu.

* * *

SESTANEK UPOKOJENCEV OKRAJA ŠV. JAKOB

Vabimo upokojence vseh strok okraja Sv. Jakob na sestanek, ki bo v sredo, 27. t. m. ob 19 uri v dvorani P. D. «Rinaldis. Govoril bo tajnik Zveze ES upokojencev, dr. Zbogar-Brocchi, o stanju upokojencev, o vlogah raznim oblastem ter o vprašanju upokojencev v zvezi z vprašanji brezposelnih in mladincev, ki čakajo zaposlitve.

Vabimo vse upokojence, brezposelne in mladince okraja Sv. Jakob, da se sestanka gotovo udeleže, ne gleče na to ali so ali niso člani ES.

* * *

VPISOVANJE

Se ne vpisani v Zvezo ES upokojencev se lahko vpišejo dnevno ob 9-12 in od 16-19 ure sedežu ul. Imbriani 5-I. Predložiti je pokojninsko knjižico.

PREDVOLIVNE OBLJUBE V MILJAH

V Sv. Barbari še vedno čakajo šolsko stavbo

Pri Sv. Barbari nad Miljami, ki šteje okoli 400 prebivalcev je 40 šolobveznih otrok in ni šolskega poslopja. Omeniti je treba, da spadata v okoliš Sv. Barbare tudi vasi Premecan in Elerji, kjer je več šolobveznih otrok.

Prebivalstvo čaka potrpežljivo že 60 let, da bo dobilo svojo šolsko zgradbo. Prej je obljubila avstrijska vlada, nato italijanska in sedaj pa okupacijska oblast. Toda vse so samo obljubljale.

Požrtvovalni prebivalci Sv. Barbare so si sami preuredili dve sobi v neki hiši, ki služita kot učilnici za 5. razredov z učenci. Lahko si predstavljamo v kakih razmerah se vrši šolski pouk. Pri tem se postavlja tudi vprašanje higijenskih razmer. Sicer se nahaja osnovna šola v Miljah, toda oddaljena 6 km, kar znači za šolarje dobro uro poti.

Vaški delegaciji, ki je v imenu vasi protestirala na občini v Miljah, sta župan in tajnik zagotavljala, da je v načrtu javnih del tudi gradnja šolskega poslopja v Sv. Barbari. Občani pa že poznajo take obljube in dobro vedo, da bodo le bodoče upravne volitve pripomogle k rešitvi tega problema.

Z vključitvijo predstavnikov Komunistične partije v občinsko upra bodo šele upoštevane in rešene potrebe prebivalstva. Volivni program KP predvideva v 8. točki tudi zgraditev novih šol v mestu in podeželju sorazmerno s šolobvezno mladino, upoštevajoč narodnostno razmerje in najdaljšo dopustno razdaljo do šole.

To cesto je treba takoj popraviti

Prebivalci Gropade in Padriča se pogostoma poslužujejo stranske ceste, ki pelje čez Itazklani hrib. Na ta način prihranijo precej na času in obenem, kar je glavno, tudi na stroških avtobusa. Računati je namreč treba na dejstvo, da ne prestajata denarja za avtobus.

Toda ta cesta, ki je za pešce tako važna pa je že več časa popolnoma zanemarjena. Že več let ni občinska uprava odredila nikakih popravil.

Te dni so prizadeti vaščani naslovili Uradu za javna dela resolucijo v kateri zahtevajo, da se omenjena cesta čimpreje popravi. V resoluciji zahtevajo obenem da se postavi v Padričah javno napajališče za živino, ker je voda iz vaških mlak nezadostna, z druge strani pa nehigijenična.

Nadejamo se, da bo kompetentni urad povzel potrebne korake, da se čimpreje izvedejo zaželjena dela. V tem smislu so interventirali tudi ES, ki so predložili resolucijo v imenu prebivalcev Gropade in Padriča.

Težkoče za izplačila odškodnine kmetom

Pri gradnji nove ceste Trst-Trbiž, kakor tudi pri razširitvi stare ceste iz Bazovice do Opčin je prizadetih približno 100 posestnikov.

Pri izplačilih tozadevne odškodnine, pa so se pojavile precejšnje ovire. Ugotovljeno je v prvi vrsti, da večina lastnikov, t. j. 70 do 75 odst., ni v redu vknjižena. Sedanji lastniki razlaščenih parcel, ki jih tudi dejansko uživajo pa niso izvršili zemljeknjižnega prepisa lastnine. Iz tega razloga tudi ne morejo inkasirati pripadajoče odškodnine in je ista naložena v banki. Logično je, da bi bila dosledna ureditev prepisa lastninske pravice združena s precejšnjimi stroški in taksami.

Kmetijska zveza Enotnih sindikatov se je že zanimala za povoljno rešitev tega vprašanja. Ni dvoma, da bodo ES storili vse kar je mogoče, da se zadeva čimprej reši in da pridejo naši kmetje do svojega denarja.

((RADIO))

Sobota; 21.15 Revija znanih orkestrov - 18.30 Oddaja za najmlajše - 20.30 Programski periskop - 21.00 Sobotni večer - 22.15 Operetna glasba - 22.45 Večerne melodije.

NEDELJA: 12.15 nedeljska glasba; 15 razne glasbene slike, 17 to kar vsak rad posluša; 20 simfonična glasba, 20,30 človek in šport; 20.45 Beethoven: Koncert za klavir št. 4; 21 Slušna igra.

PONEDELJEK: 13 jugoslovanska narodna glasba; 18.15 godalni kvartet; 19.15 pester koncertni spored; 20 sportna kronika; 20.45 Bizet: «Carmen», opera v 4 dejanjih.

TOREK: 12.10 Pestra solistična glasba; 13 Glasba po željah; 17 Simfonične in komorne angleške skladbe; 21 Mladinska oddaja; 21.30: Ciajkovski: Simfonija št. 5 v e molu.

SREDA: 13 pesmi in plesi jug. narodov; 13.30 skladbe za klavir in orkester; 18 Babica pripoveduje; 18.15 iz slovanskih oper; 19.15 Komorna glasba; 20.30 Zdravniški vedež; 21.30 Rachmaninov: Simfonija št. 3.

ČETRTEK: 13 Ruske pesmi; 18 glasbeno predavanje; 19 slovenščina za Slovence; 19.15 glasbene slike; 21 slušna igra.

PETEK: 13.45 Chopin: Mazurke in polonoze; 19 Angleščina po radiu; 20 Respighi: Rimski borí; 21.30 «Erolka».

RADIO MOSKVA

v srbohrvaščini

čas 6,00 val. dol. 25,08 25.23; čas 16,00 val. dol. 25,08 30,8; čas 18.30 val. dol. 25.08 30.8; čas 20,00 val. dol. 30,8; čas 21.30 val. dol. 30,08 377.4.

v slovenščini

čas 18,45 val. dol. 25,08 30,8; čas 21,0 val. dol. 30,8 377.4.

PRAGA

čas 16,00 val. dol. 31,41; čas 17.30 val. dol. 31.41 19,35; čas 20,30 val. dol. 39.92.

BUKARESTA

čas 19,00 val. dol. 50.

BUDIMPEŠTA

čas 18,00 val. dol. 549; čas 20.35 val. dol. 549.

SOFIJA

čas 20,50 val. dol. 31,92; čas 22,00 val. dol. 391.

VARSAVA

čas 19,00 val. dol 48,25.

TIRANA

čas 21.00 val. dol. 38.22.

OBJAVE

ASIZZ priredi danes od 20 ure do 4 ure zjutraj v dvorani DSZ (USO), ul. Conti 11 ples za tiskovni sklad «Dela» in «Lavoratore».

* * *

Zveza partizanov STO vabi vse partizane, aktiviste in člane tržaške vstaje na zborovanje, ki se bo vršilo jutri ob 10. uri v K.K. «Kraljič» v Domu pristaniških delavcev. Na dnevnem redu so upravne volitve.

Za pokret "Demokratične solidarnosti„

Tov. Morin (VIII.) okraja Lir 200; tov. Rebec Rudolfo 100; Žene KK «Rinaldis» 250; tov. Zottig Jakob 27.000; od istega nabranih med pristaniškimi delavci tov. Micheluzzi 3.325; nabranih med delavci v tovarni strojev Cv. Andreja; Demokratični prevalci Vrdele - Školjet so zbrali 31 jajc, cigarete nekaj pinc in potic ter 1.550 lire.

Za 6 tovarišev antifašistov, ki se nahajajo v bolnici in zaporu so v Boljuncu zbrali 8000 lir, nadalje 6 kg potic, 2 kg sira, 8 zavojev cigaret, 6 kg pomaranč, 8 jajc, 2 zavoja masla.

IZ NABREŽINSKE OBČINE

Kdor je razdejal cesto, naj jo tudi popravi

Ponovno moramo obravnavati problem cest v naši okolici. To pot je na vrsti cesta iz Nabrežine-postaja do Sempolaja. Preteklo leto je bila sicer cesta popravljena. Toda dela so bila izvršena precej površno. Sedaj pa je ta cesta v takem stanju, da je posebno vožnja s kolesom prava nevarnost. Istotako so težave z vprežno živino, posebno v tem času, ko si morajo kmetje celo vodo voziti v vas. Nepresleno krožijo po cesti vsakovrstna vojaška vozila: težki tovorni avtomobili, tanki, itd. in ravno te dnevne vojaške dirke so spravile cesto v tako stanje.

Vojaške oblasti imajo precejšen del odgovornosti pri uporabi te ceste. Zato pa je tudi dolžnost Vojaške uprave, da se čimprej pobriga za potrebna popravila. Naši kmetje imajo pravico, da se jim škoda, ki jo povzročajo vojaške edinice tudi poravna. V tem slučaju pa se ne gre za velike izdatke in «zaupna» uprava prav gotovo ne bo obubožala, če bo izdala še nekaj denarja za gornja popravila. Če polaga tako pažnjo na strateške ceste, naj poskrbi, da bodo tudi ostale ceste, ki so našim kmetom zelo potrebne, v dobrem stanju. Rešitev tega vprašanja je nujno potrebna in ne more biti opravičil za to nemarnost.

Njihovo prvomajsko razbijaštvo

Babičeva protisovjetska skupina se torej pripravlja na manifestacijo 1. maja. Tudi v tem pogledu je dokazala svoje razbijaštvo. Čeprav priznava Enotne sindikate, kljub temu da se poslužuje svojih članov OVRE Petronijevega tipa za blatenje edine razredne sindikalne organizacije v Trstu, je odločila, da organizira neko svojo manifestacijo, ki bo torej ločena od manifestacije vseh delavcev in delovnih ljudi našega mesta in področja in ki jo organizirajo Enotni sindikati.

*Priznavajo Enotne sindikate, toda istočasno nočejo, da bi se vsi člani Enotnih sindikatov udeležili skupne manifestacije in v ta namen sklicujejo sestanek svojih pristašev na drugem mestu. Da razumemo vso podlost teh političnih avanturistov in nesramnih političnih akrobatov, moramo poudariti, da je prav tako tudi Delavska zbornica odklonila skupni nastop vsega tržaškega delavstva na manifestaciji 1. maja. Ta se je izgovorila, da že prip

NAPREDEK V OBNOVI S.Z.

v tretjem letu petletke (1948.)

Število zaposlenih v industriji je naraslo v ZSSR za 2 milijona v primeri z letom 1947., medtem ko je na zapadu narasla brezposelnost

Kapitalistični zapad politizira, išče vojnih možnosti kakor srednjeveški klativitezi, ropoče z atomsko bombo kakor je nekoč rožljal nemški junker s svojo paradno sabljico, sklepa in podpisuje brezpomembne in varljive pakte in pogodbe, odira ljudstva in ustvarja v svetu nezadovoljstvo, siromaštvo in okup - sovjetski narodi pa delajo! Delajo duševno in materielno, krepijo gospodarske sile svoje države in dvigajo posameznika.

Kako to? Le malo potrpljenja in bežen pogled v statistike za leto 1948 in takoj si bomo na jasnem!

Presodimo najprej delovno silo! Število delavcev in nameščencev v gospodarstvu SZ je v primeri s s preteklim letom naraslo za 2 miliona, v primeri s predvojnim stanjem (1940) pa za 10 odst. Naloge drž. načrta za dvig sovjetske proizvodnje so dovršili skoro vsi industrijski sektorji. Proizvodnja dela industrijskih delavcev se je dvignila za 10 odst. v primeri z l. 1947. V industriji, gradnjah in prometu je bilo na novo zaposlenih 1 mil. kvalificiranih delavcev, a razni tečaji so strokovno usposobili 2.3 mil. strokovnih delavcev.

Slab je delavec, ki dela avtomatično brez misli! Za to so stroji! V SZ se tega ni bati, za kar poskrbe razni učni zavodi. Oglejmo si vsaj število njihovo delovanje, saj se bež leto 1948 odlikuje v razvoju kulture in dvigu kulturnega nivoja delavcev.

Lani je obiskovalo sedemletne osnove in srednje šole nad 2 mil. več učencev kot predlanskim. Na višjih naučnih zavodih se je pa izobraževalo lani 734 000 dijakov, t.j. za 26% več kakor l.1940. Razen tega je pa bilo vpisanih v višje tečaje za korespondenco 270.000 slušateljev. Z uspehom je dovršilo višje učne zavode 122.000 dijakov, kar pomeni 20.000 več kakor l.1940. Srednje tehnične in druge posebne zavode je obiskovalo 1.094 000 dijakov, t.j. za 33 odst. več kot l. 1940; z uspehom je pa dovršilo te zavode 232.000 dijakov, t.j. za 44.000 več kot 1940. leta. Število strokovnjakov, ki so dovršili višje in srednje tehnične nauke in bili zaposleni v proizvodnji je v letu 1948 prekosilo ono iz l. 1940 za nič manj kot 55 odst.

Poskrbljeno je bilo pa tudi v mnogih drugih ozirih, predvsem v vprašanju socialne zaščite. V bolnicah je bilo koncem 1948. 27 odst. več postelj kot v začetku istega leta. V zdravilišče in okrevališča so mogli sprejeti 28.000 več oseb kakor prejšnje leto. Seveda se je moralo število zdravnikov dvigniti v tem času za 24.000 oseb.

Tekom prvih treh let povojne petletke so zgradili ali obnovili vodovode v 151 mestih in delavskih okrajih, tramvajske proge v 5 mestih, plin so napeljali v 195.000 stanovanji mestnih nasadov pa so postavili nešteto.

Težke rane, zadane sovjetskemu ljudstvu in sovjetski zemlji po vojni, še niso zaceljene in velike so žrtve države in državljanov, da jih odstranijo. Lani so izdali za osnovna dela ogromno vsoto 20 milijard rubljev; v tem znesku pa niso všteti v obnovo vloženi neceniška proizvodnja v prizadetih poiralizirani kapitali. Splošna industrijska proizvodnja v prizadetih krajinah je bila dvignjena za 41 od.st. v primeri z letom 1947, a v prizadetih mestih je bilo obnovljenih ali na novo zgrajenih stanovanjskih prostorov za 6 milijonov m2, v podeželju pa je bilo postavljenih nad 300.000 stanovanjskih hiš.

Kdor se zanima naprek v posameznih republikah, si naj ogleda naslednjo preglednico

Edinica	napredek 1948 v primeri 1947.
Ruska FSSR	126%
Ukrajin	143%
Belorusija	144%
Uzbekistan	113%
Kakakstan	110%
Georgija	116%
Azerbejdžan	113%
Letonska	134%
Moldavija	138%
Litva	141%
Kirgiška	115%
Tadžikistan	120%
Armenija	122%
Turkmenistan	95%
Estonska	153%
Karelo-finska	141%

Vse republike so torej celo prekoračile načrt petletke; da ga pa Turkmenija ni dosegla, je bil kriv veliki potres, ki je jeseni lanskega leta močno poškodoval industrijsko središče republike, mesto Ašbabad.

Važna je ugotovitev, da je razvoj sovjetskega gospodarstva v tretjem letu stalinske petletke dosegel in celo prekosil ravan predvojnega gospodarstva. Močno sta k temu pripomogli denarna reforma in odprava živilskih in drugih nakaznic koncem leta 1947.

Nehote se nam vsiljuje vprašanje: *Cigava je bodočnost-ali imperialističneatomske bombe ali gospodarskega ustvarjanja sovjetskih ljudstev?*

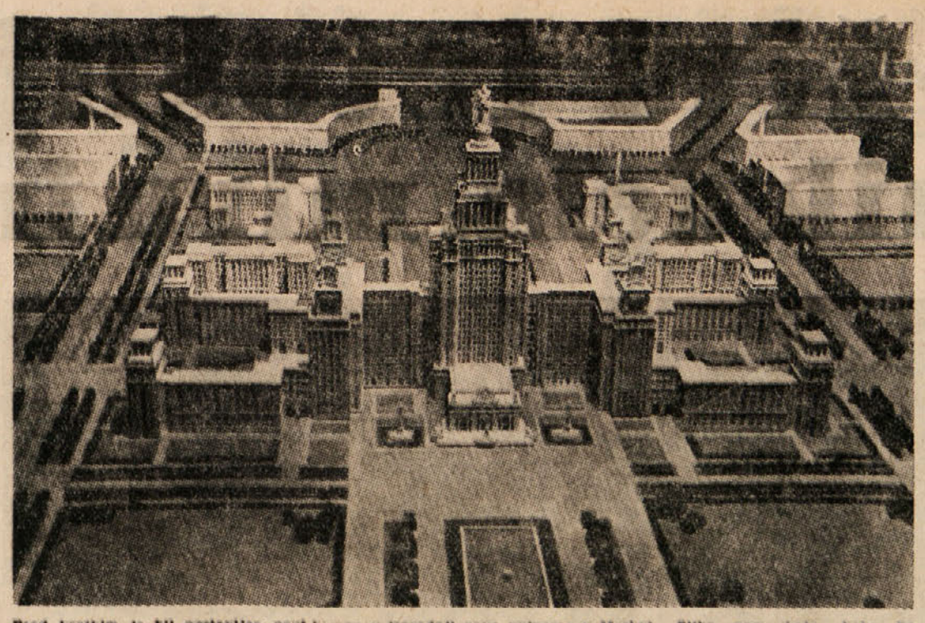

Pred kratkim je bil postavljen prvi kamen v izgradnji nove univerze v Moskvi. Slika nam kaže, kako bo izgledalo poslopje po načrtu. Največja višina zgradbe bo 32 nadstropji, a srednja višina 26. Nova univerza bo v jugozapadnem delu Moskve na višinah iz katerih je nekoč Napoleon opazoval požar mesta. Radijo Moskva je objavil vest, da je število studentov, ki obiskujejo višje šole preseglo 2 milijona slušateljev. Tako skrbi dežela socializma za svoje narode in dvig njihove kulturne in življenjske ravni ter olepšanje mest in pokrajine. To je pravo nasprotje kapitalističnih dežel, a tudi Titove skupine, kjer živi narod v bedi in pomanjkanju. V teh deželah govore nasprotno veliko o vojni in zato dvigajo vojno proizvodnjo ter kličejo vedno nove letalke pod orožje. Slika zgoraj nam najbolj zgovorno kaže, zakaj noče Sovjetska zveza vojne. Vojna bi uničila lepote in blagostanje, ki ga gradi v času obnove.

RADAR

Umetno uho-nova iznajdba tehnike

Med prvo svetovno vojno je nastala priprava, s katero je bilo mogoče ugotoviti ladjo ali podmorico v vodi. O njej se je pač šušljalo, videli so se njeni uspehi, vedelo se je, da gre za neslišne zvočne valove, veliko več ni nihče izvedel. Šele po končani vojni leta 1922 je Halnemann objavil obširno poročilo o tej pripravi, ki temelji na zvočnih valovih, ki zapuščajo oddajnik in se po odboju na predmetih vračajo k občutljivemu prejemniku.

Zadnja svetovna vojna nas je tudi presenetila z marsikaterim izumom. Kdo ni slišal o dirigirani rakeli V, in 2 ali o atomski bombi? Skoro vsi. Ali zelo malo se je govorilo o »radarju«. To je priprava, ki deluje podobno zgoraj omenjeni, z razliko, da se pri radarju uporabljajo namesto zvočnih valov, nevidni elektro-magnetni valovi.

Takšni valovi so mnogo prikladnejši zaradi ogromne hitrosti s katero omogočajo lokalizacijo ladij ali letal. In prav z izrednim razmahom letalstva je tesno povezan razvoj radarja.

Prva letala si imela hitrost pod 200 kilometrov na uro. Pa tudi vi soko niso letela, tako, da jih je mogel slišaati človek z dobrim sluhom, ko so bila še tako daleč, da se je on spravil na varno, predenj so letala priletela na cilj. S povečanjem letalske hitrosti so sprva uporabljali slepce, ker je znano, da slepci pridobijo na sluhu, potem pa je postalo tudi to nemogoče. Takrat letala so že imela hitrost od 300 do 400 km na uro. Izkazalo se je potrebno razpolagati s kakšno pripravo, ki bi pravočasno opozorile na približajočo se nevarnost. Prišlo je tako do prvih akustičnih priprav. Hribolazcu se dopade gorah močno zavriskati, potem pa prisluhne in čaka na odgovor, ki mu ga pošlje planinska stena. Kako pride do tega? Ljubitelj planin je s svojim krikom vznemiril zrak. Iz njegovih ust so se razširili valovi v zraku, ravno tako, kot se razširjajo v mirni vodi, ko se vanjo spusti kamen. In ravno takšno valovanje gre iz ust hribolazca, do planinske stene, tam se kot žoga odbije in ko pride spet do hribolazca in ta sliši jek. Na tem principu delujejo vse akustične priprave, ki služijo za lokariziranje letal. Stvar je torej jako enostavna. Iz oddajne postaje takšne poslušalne postojanke se razširi zvočno valovje, ki zadene letalo in se od njega odbije, ter povrne k postaji. Če že vemo, da je hitrost zvoka 333 metrov v eni sekundi lahko izračunamo koliko je od nas oddaljeno letalo, po času ko mine med trenutkom, ko se je valovje začelo razširjati in terenutkom, ko se ono povrne k aparatu. Ali tudi ta sistem je bil obsojen na propast, spet zaradi povečanja letalske hitrosti. Znano je namreč, da so lovci pa celo bombniki leteli s hitrostjo 600 km na uro, kar je isto kot 166 metrov v sekundi in to je že polovica zvočne hitrosti. Če bi nam takšna akustična priprava, kot je zgoraj opisana, odbila letalo, ki je v razdalji 20 km od nas, dokler bi nas one obvestile o tem, bi se bilo letalo že približalo na 10 km, pa bi prve bombe priletele na cilj, preden bi se prebivalstvo nekega mesta obvestilo o grozeči nevarnosti. Zaradi tega je bilo nujno izumiti, da se tako izrazimo, hitrejšega obveščevalca in to je »radar«. Kako nas more »radar« tako hitro obvestiti o približajočemu se letalu? Ravno zato, ker njegovo delovanje temelji na elektromagnatnih valovih medtem, ko je hitrost zračnih valov, katero so uporabljali pri starejših pripravah 333 metrov eni sekundi, je hitrost elektromagnetnih valov, ki se uporabljajo pri radarju, enaka svetlobni hitrosti, to je 300.000.000 metrov v sekundi. Če bi se poslužili radarju v gornjem primeru, bi se letalo približalo le za kak centimeter, medtem, ko se je približalo za 10 km ko smo se poslužili akustične priprave.

V avgustu leta 1940 so Nemci začeli bombardirati London. Sklenili so, da ga zravnajo z zemljo. Zaradi takratne premoči nemškega letalstva bi načrt bil izvelijiv v celoti, posebno še zato, ker stoje v tem času nad kanalom goste megle, ki varujejo napadalce. Kljub slini premoči in megli pa so imeli Nemci pri vsakemu napadu podnevi in ponoči tako velike izgube, da so morali napade opustiti, sicer bi bila njihova avijacija uničena. Angleži so amreč imeli priprave, s pomočjo katerih so kljub temi in megli videli nemška letala, zasledovali njihov let, ter pravočasno in v pravo smer poslali svoje lovce in začeli streljati iz topov.

Isto se je Nemcem zgodilo v septembru leta 1943, ko s bili pred Moskvo in so je hoteli stoleč z bombardiranjem. Niti nemške podmornice niso več mogle presenetiti sovražnika.

Oko, ki vidi v temi in v megli je onemogočilo sleherno presenečenje. Ladje, kot letala je radar izdal že na 100 km daleč

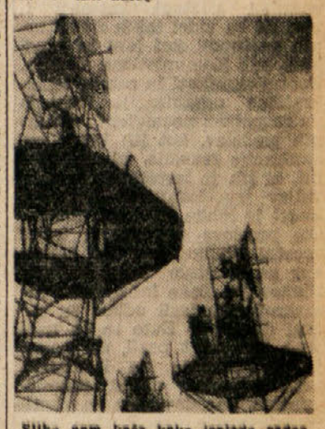

Slika nam kaže kako izgleda radar

Kaj žene ptice selilke na pot

Ko govorimo o selitvah pri živalih, mislimo običajno le na jesensko in pomladansko selitev ptičev proti jugu, oziroma proti severu. Primorci vedo iz izkušenj ribičev kvečjemu še o pojavljanju velikih množin raznih rib na gotovih mestih ob gotovih časih. Da pa najčemo potnike med živalmi sploh, je le malokomu znano.

Če se vprašamo, kaj žene ptice, da se leto za letom ob točno določenih časih selijo po vedno istih poteh že sto in stoletja v tiste kraje, si moramo končno priznati, da je glavni razlog pravzaprav le vprašanje hrane.

Zimski meseci nudijo pticam mnogo premalo hrane; manjši sesalci (miši itd) spe svoje zimsko spanje, žuželke so poginile ali prezimujejo v zemlji, lesu, skritih in varnih razpokah itd. travniki in njive so brez semenja, rastline so suhe in neužitne. Le malo ptic si upa prebiti zimo v takih pogojih, večina si pravočasno poišče izdatnejše paše v toplejših krajih, kjer ni med letnimi časi tolike ali nič razlike. Da ni zimski mraz nič kaj po godu, je razumljivo, saj se v ostrih zimah pogosto zgodi, da zmrzne celo veliko onih ptic, ki so dovolj utrjene, da se jim ni treba seliti.

Koliko hrane pojedo ptice dnevno?

Zimski dnevi so na tudi kratki, mnogo prekratki, da bi mogli pticam že v času izdatne paše nuditi dovolj časa za nabiranje potrebne hrane. Znano je, da so ptice v naših krajih poleti, predvsem med gnezdenjem 17 do 18 ur dnevno zaposlene z nabiranjem hrane. Koliko hrane porabijo ptice dnevno, nam nazorno prikazuje R. Bačar, ki pravi: «Tri pezdičevke, en menišček, ena dolgorepka in dva kraljička, ki so tehtali skupno le 15 gr, so pojedli dnevno 1876 gosenic sprevodnega prelca, katerih skupna teža je bila 47,55 gr. «Male ptičice so torej spravile dnevno hrane za 73% svoje telesne teže; nazorno sliko tega dejstva dobimo, če ugotovimo, da bi moral človek, ki vaga 60 kg, pojesti dnevno nič manj kot 43.8 kg hrane, če bi hotel tekmovati v količini zaužite hrane z drobnimi krilatci.

Glavni vzroki ptičje selitve

Pa povpraša kdo: zakaj ne ostanejo ptice stalno v južnih krajih, kamor se selijo jeseni? Tudi v tem primeru je vsaj deloma vzrok hrana. V tropskih krajih nastopajo mesto našega poletja in zime suhe in deževne dobe. Zaradi popolnega pomanjkanja vsakih padavin je ob suhi dobi vsako življenje popolnoma onemogočeno. Celo ptice, ki gnezdijo v takih deželah se izselijo za časa suše; tako na pr. se neke ptice iz Madagaskarja izselijo marca ali aprila, ob nastopu suhe dobe na vzhodno-afriško obio, odkoder se vrnejo šele oktobra, ko začne doba deževja. Je pa tudi nagon, ki vleče ptice na pot: nekateri menijo, da so se ptičje selitve začele z ledeno dobo naše Zemlje, ko so se morale živali umikati napredujočemu ledu in mrazu ter se povračale, ko so poleti led in mrazovi povlekli proti severu. Drugi so pa mnenja, da so se ptice selile že pred nastopom ledene dobe. Vsekakor je tisoč in tisočletno seljenje prešlo pticam v kri in ga danes vrše čisto nagonsko, za kar imamo neštejo dokazov.

V zvezi s tem omenimo še dejstvo, da je trajanje in daljava ptičjih selitev odvisna od menjave letnih časov: čim večja je razlika med poletjem in zimo, tem večje je število in tem daljša je pot selečih ptic; v najsevernejših predelih naše Zemlje prezimi le prav malo število ptic. Mnoge ptice (kos, škorec itd), ki gnezde v severnejših krajih, se redno selijo, medtem ko ostanejo one, ki gnezde v zmernejših južnih pokrajinah vse leto v svoji domovini.

Način potovanja je pri raznih pticah seveda različen. Že oblika skupine je različna: nekatere potujejo v večjih ali manjših nerednih skupinah, druge v vrsti žival za živaljo, tretje zopet v obliki klina itd. Ponajveč potujejo ponoči, da si morejo tekom dneva poiskati dovolj potrebne hrane; vendar potuje mnogo ptic, predvsem roparice, tudi po dnevi.

Katero pot uberejo ptice?

Na svoji poti se selilke drže vedno krajev, ki jim nudijo dovolj hrane in ki so tudi sicer primerni za potovanje, oziroma počitek. Visoko gorovje je potujočim pticam nepremagljiva ovira in ga navadno obidejo ali si pa poiščejo pot po nizkih prelazih.

V prejšnjih časih so ljudje bili prepričani, da lete ptice ob selitvi v neizmernih višinah. Danes pa je dognano ,da leti večina ptic v višini 100 do 500 m, le nekatere roparice tudi v višini 600 in največ 700 m nad zemeljsko površino. Višina poleta se ravna predvsem po razgledu, ki omogoča potnicam orientacijo. Važen za orientacijo je seveda vid, ki je pri pticah neprimerno bolje razvit, kakor pri vseh drugih živalih; zato imajo ptice v očesnih čepkih oljne kapljice, ki

Na sliki vidimo poti, ki jih mora preleteti zlata prosenka na svojih selitvah. Iz Alaske mora preleteti 3000 km dolgo pot čez Tihi ocean do svojih prezimovališč na Havajskih otokih. Druga pot gre iz Labradorja v Severni Ameriki daleč v Južno Ameriko. Nazaj pa potuje vzdolž reke Misisipi.

jim omogočajo razgled tudi v megli. Na višino poleta pa vplivajo tudi vetrovi: veter v smeri ptičjega poleta je kaj dobrodošel, ker pospešuje hitrost poleta in se letalci toliko ne utrudijo; zato se ptičje jate okoriščajo ugodnega vetra in ga poiščejo v nižjih ali višjih zračnih plasteh.

Brzina poleta ob selitvi

Tudi glede brzine poleta so prvotno močno pretiravali; danes vemo zatrdno, da je 80 km na uro največja brzina ptic v poletu, štorklja preleti največ do 70 km na uro, škorec 74 km, ščinkavec in čižek komaj 52 do 55 km. Istotako so včasih pretiravali v vprašanju dnevnih prog, ki jih selilke napravijo. Naši navadni selilci prelete dnevno okoli 250 km. Vendar pa imamo v tem oziru velike izjeme: ptice, ki morajo preleteti morja in se nimajo kje odpočiti, morajo preleteti včasih neverjetne razdalje brez oddiha. Tako mora na pr. ameriška zlata prosenka na svoji poti iz Aljaske do svojih prezimovališč na Honolulu v Havajskem otočju premeriti nad 3000 km dolgo pot preko oceana brez vsake vmesne postaje. Isto živali, ki gnezde na Labradorju. Ista ptica, gnezdača na Labradorju, se jeseni seli preko Atlantskega oceana daleč na jug do argentinskih pamp, medtem ko ubere spomladi zapadnejšo pot ob Panamski zemeljski ožini in ob Mississipiju v domovino. Da morejo ptice na dolgih poteh preko nepreglednih morskih daljav brez vsakih zanesljivih točk, po katerih bi se mogle ravnati na poti, ohraniti pravo smer do potankosti, jim služi izredno razvit orientacijski čut.

Zgodi se pa, da zapuste ptice stare, davno utrjene poti in si izberejo nove. Tako so na pr. jate žerjavov zašle med svetovno vojno ob svoji selitvi v bojni metež; mnogo ptic je bilo raztrganih od šrapnelskih drobcev. Od tedaj so žerjavi zapustili nevarno mesto in se go izognejo v velikem loku, četudi podaljšajo s tem svoje že itak dolgo potovanje.

Kakor že omenjeno, je oddaljenost zimovališč od rodnih krajev zelo različna. Najdaljšo pot premeri nedvomno polarna čigra, katere gnezdo so našli celo komaj 7 1/2 st. od severnega tečaja, prezimi pa v bližini južnega tečaja; za 33.000 km dolgo pot rabi 20 tednov in preleti torej dnevno 235 km.

Tudi ptičja počivališča so vedno ista. Posebno prikladni kraji so ob ptičji selitvi tako gosto posejani z utrujenimi potnicami, da skoro nimaš kam stopiti. V Dobrudži se stekajo selilne poti iz Srednje in Vzhodne Evrope, s Karpatov, iz Madžarske in Podonavja ter iz Črnomorskih pokrajin; pogled na nepregledne množine ptic vseh vrst je nepopisen.

Nevarnosti in sovražniki

Razumljivo je, da so dolge ptičje poti polne nevarnosti in premnoga ptica ne ugleda nikoli več svojega rojstnega kraja. Najnevarnejši sovražnik selečim pticam je seveda — človek. Od kamna ob poti do svinčenega zrna, od zanke iz konjske žime do umetnih mrež — vse mu je dobrodošlo, da si je nalovi izmučenih živali. Utrujenost ptic, njihovo stalno pojavljanje na določenih mestih ob gotovih časih izkorišča človek, to edino pametno bitje v osebne koristi, uničujoč pri tem sto in stotisoče ptic letno. Trgi po italijanskih mestih se spomladi in jeseni polni neštetih mrtvih ptic, ujetih od alpskih prelazih, po katerih potujejo ptice. Lov na seleče ptice je kaj priljubljena zabava po vsej sredozemskih deželah od Španije vse tja do Sirije. V afriških krajih groze pticam razne roparice, strušene kače, puščice črncev itd. Ž veseljem se spuste gladne ptice na roje kobilic, ne vede, da se podajajo na svojo poslednjo večerjo: človek je z arzenikom orosil kobilice, da jih uniči, kar plača z življenjem tudi nešteto nedolžnih ptic.

Jata žerjavov v svojih prezimovališčih ob Nilu

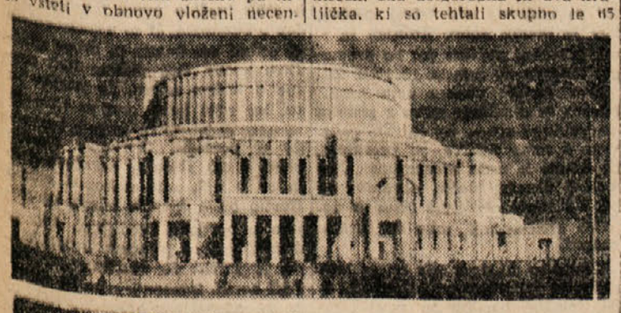

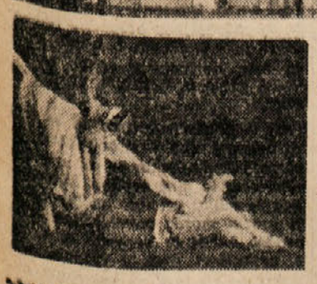

Slika zgoraj: Obnovljeno gledališče opere in baleta v Minsku

Slika spodaj: Prizor iz beloruškega baleta «Princ z jezera»

Gorki „MATI"

Krstna predstava «Ljudskega odra»

Novo ljudsko gledališče, ki si je nadelo častno ime «Ljudski oder», bo uprizorilo v petek, 29. t.m. ob 20. uri v Kinu ob morju v Trstu svojo prvo otvoritveno predstavo z dramo Maksima Gorkega v petih dejanjih «MATI». Ta predstava bo prvi korak po stopinjah kulturne organizacije Ljudskega odra, ki je bil ustanovljen v letu 1905 ter kmalu razširil svoje plodno delovanje širom čez Primorske. Ob razpustu po fašistu leta 1923 je štel Ljudski oder nad 70 društev.

Eden izmed ustanoviteljev tedanjega Ljudskega odra in odbornik prvega odbora je bil tov. Karlo Vrabec, ki ni odlašal - čeprav skoraj 70 letnik - da bi se tudi sedaj kot aktivni igralec ne priključil na novo oživljenemu Ljudskemu odru. S tem je hotel podpreti in nadaljevati, tisto delo, ki mu je postavljal temelje sam naš veliki pisatelj Ivan Cankar.

Znano je, da je Cankar ljubil zržaški proletariat in zato je večkrat rad prihajal v Trst na predavanja. Ta predavanja so bila vedno pod okriljem Ljudskega odra, ki so ga tedanji nacionalistični krogi mislec, da branijo s tem slovenstvo Trsta bojkotirati. Na njihov račun, si je Cankar večkrat privoščil marsikatero pikro...

A glej, zgodovina se menda ponavlja... Tudi danes se najdejo med nami ljudje, ki se v znamenju nekdanja pretiranega nacionalizma poživljajo na slovensko-italijansko bratstvo ter izdajajo delavsko stvar. Iz dneva v dan se vedno bolj odtujujejo delavstvu ter postajajo — kakor bi rekel Cankar — nekaj »boljšega«. Svoj položaj pri SHPZ in SNG skušajo izrabljati v nizkotne razbijaške namene, izrabiti hočejo našo kulturo za službo neki politični skupini, ki je v borbi proti takajšnjemu delovnemu ljudstvu, zvecanemu z vsem svetovnim proletariatom, ki mu je vedno sovjetska Rusija ob strani državo z ljudsko demokracijo.

Toda naše ljudstvo je njihove nakane pravočasno spoznalo. Zatekla se je k samopomoči, ustanovilo si svoje novo kulturno vodstvo ter sedaj ustanavlja svoje ljudsko gledališče «Ljudski oder», ki bo izraziteljnice nove ljudske kulture, ki ima upre oči v bodočnost, a se istočasno ozira tudi na preteklost.

Na rodlagi izkušenj bomo gradili boljšo in srečnejšo bodočnost v znamenju miru in bratstva med narodi ter se ne bomo pustili zavajati v nikako slepo ulico, iz katere se bodo itak vsi zapeljanci — hočeš, nočes — prav kmalu povnili.

juko.

Z vaje za predstavo Gorkijeve «Matere», ki jo pripravlja naš Ljudski oder.

Konec vojne

Iz knjige Katajeva „Jaz sin delovnega ljudstva"

Petindvajsetega oktobra se je narosled končalo vojaško trpljenje po rovih. Vso oblast so prevzeli sovjeti.

«Delavska in kmečka vlada, sestavljena po revoluciji 6.-7. novembra (24.-25. oktobra), ki so opira na sovjete delavskih, vojaških in kmečkih deputatov, predlaga vsem vojskujočim se narodom in njihovim vladam, naj takoj prično pogajanja za pravičen, demokratičen mir».

Te besede, ki jih je bil izgovoril Lenin na drugem vseruskem kongresu sovjetov, so zagrmele po vseh bojiščih.

Zdaj ni nihče več dvomil, da bo kmalu nastopil mir. In o tem tudi Semjonov ni podvomil.

Pa vendar so minili še trije meseci, v katerih so tekla mirovna pogajanja z Nemci.

Mnogi vojaki so resda z orožjem v roki odšli domov, ne da bi čakali povelja. Ni jih bilo moči zadržati. Šli so plemenitašem jemat zemljo.

Cete so se redčile. Bojišče pa se je vendar še držalo. Semjonu vest ni dopuščala, da bi pustil svoj top brez gospodarja. Ni se spodobilo strelcu, staremu borcu in odlikovancu z Jurjevim redom, da bi zapustil baterijo brez odpustnice, podpisane od poveljnika in potrjene z državnim žigom.

*Nazadnje je vrhovni poaredbo o demobilizaciji. setega februarja podpisal npraporščak Krilenko, dvajsetega februarja podpisal npraporščak Krilenko, dvajsetega februarja podpisal npraporščak Krilenko, dvajset

Naj živi letošnji 1. maj praznik dela, miru in bratstva!

1. maj 1949. bo praznovalo delovno ljudstvo našega ozemlja najprej na sam predvečer s kresovi po hribih in podeželskih vaseh. Ta večer bodo tudi veselice in svečanosti v krožkih in društvih v mestu in po vaseh.

1. maja zjutraj bo manifestacija in proslava, ki jo organizirajo Enotni sindikati. Slike nam kažejo, kako so zbrali leto za letom Enotni sindikati za svojimi gesli in borbeno politično linijo desettisoče delovnih ljudi in demokratov iz Trsta in okolice. Kot vsa leta, tako so tudi letos ES pozvali vse delovne ljudi in tudi Delavsko zbornico na enotno manifestacijo 1. maja, saj mora prav 1. maj pokazati enotnost delavcev, brez ozira na narodnost, proti vsem izkoriščevalcem in vojnim hujeskačem. Tudi letos je Delavska zbornica odrekla enotno proslavo 1. maja. Ni je mogla odbiti pod pretvezo, da hoče imeti na proslavi le rdeče zastave, ker ta pretveza ne more letos veljati. S tem je jasno dokazala, da je cilj njenih voditeljev, oziroma tistih, ki jo izza zaves vodijo, da razbijejo enotnost delavskega razreda. Razbijaštvu proti najbolj napredni sindikalni organizaciji delavskega razreda, proti Enotnim sindikatom, pa se je pridružila letos tudi Babičeva skupina, ki vedno in hinavsko zatrjuje svojo pripadnost Enotnim sindikatom. Kot Delavska zbornica organizira tudi Babič svojo razbijaško proslavo 1. maja. Za voditelje Delavske zbornice in za Babiča je 1. maj 1949. praznik razbijanja delavskih vrst.

Popoldne 1. maja pa se bodo vršile na štirih mestih v okolici Trsta večje ljudske veselice in proslave, z raznovrstnim sporedom, med drugim tudi s telovadnimi nastopi. Letošnji 1. maj ne bo videl takih fizkulturnih nastopov, kot lani in predlani, ker Komunistična partija, Enotni sindikati in ostale demokratične organizacije nimajo na razpolago neomejenih denarnih sredstev, kot jih imajo organizacije reakcije, ali pa Babič, ki jih je izvlekel iz krvi in žuljev jugoslovanskih narodov. Babič je lahko za svoje razbijaške proslave priredil in kupil športni stadion pri Sv. Ivanu, kar ga je stalo okrog 340 milijonov lir. Tako lahko vsak demokrat sam sodi odkod je pobral ta denar. Zato se bo tudi vsak demokrat pazil, da s svojo prisotnostjo na Babičevih proslavah ne oblati jugoslovanskih narodov, ker bo protijugoslovanska trockistična skupina poskušala prikazati vse tiste, ki bodo prisotni na njenih proslavah, kot njene privržence.

Kljub temu pa bodo naši mladinci nastopili in dokazali, da je gojenje fizkulture možno tudi brez večjih denarnih sredstev.

1. maj je mednarodni praznik delovnih ljudi vsega sveta in se vrši že od poslednjih let prejšnjega stoletja pod znamenjem enotnosti in povezanosti delavcev vseh narodov. To osnovno geslo je že Marks združil v nekaj besedah: Proletarci vseh dežel združite se!

Tudi na STO bo praznoval delavski razred 1. maj 1949. pod geslom združitve vseh delovnih ljudi, Slovencev, Italijanov in Hrvatov, v enotno fronto proti izkoriščevalcem in kolonialnim gospodarjem iz zapada.

Letošnji 1. maj bomo pa praznovali posebno v duhu povezanosti z delovnim pokretom in proslavami 1. maja v drugih deželah sveta. Ob letošnjem 1. maju se bomo spomnili posebno enotnosti v skupni protiimperialistični fronti pod vodstvom Sovjetske zveze in naše povezave in pomoči, ki nam jo daje svetovni demokratični pokret v svetu. Spomnili se bomo letos posebno tega, ker nas je poskušala prav v preteklem letu protisovjetska izdajalska Titova skupina ločiti od svetovnega delavskega pokreta in Sovjetske zveze.

1. maj 1949. ima pa tudi drugačno važen pomen. To je praznik in parada vseh delovnih ljudi in demokratov v borbi za mir. Tega dne bomo pokazali moč tistih sil, ki so proti vojnim načrtom zapadnih imperialistov in njihovega atlantskega pakta. Delovne množice bodo, na čelu vseh demokratov, pokazale tega dne, da so dovolj številne in močne, da preprečijo novo svetovno klanje, ki naj primese večje dobičke tovarnarjem in trgovcem s topovi.

1. maj 1949. se vrši v času, ko se je silno poslabšalo gospodarsko stanje v vseh kapitalističnih deželah; v času, ko narašča brezposelnost, ko pada iz dneva v dan cena denarju in naraščajo cene, ko je na tisoče ljudi brez strehe, ko sta beda in lakota prevzeli vedno večje število držav, v katerih vlada kapitalistični sistem. Letošnji 1. maj se vrši zato v času, ko vidimo v kapitalističnem sistemu gospodarsko razsulo, ko kaže ta sistem, da je nesposoben, da reši življenjska vprašanja milijonov delovnih ljudi in se pripravlja zato na vojno. Zato ima letošnji 1. maj bolj kot 1. maj v prejšnjih letih pomen združitve vseh delovnih sil v enotno fronto za uresničenje človeškega življenja in dostojnih delovnih pogojev. Letošnji 1. maj je praznik borbe, ki nam kaže, kako visoko se je povzpel že delovni razred za dosego pravičnega, socialističnega, družbenega reda v vsem svetu in kako močne so njegove sile, ter kako globoko je prodrla socialistična misel pri nas na STO.

V Ameriki naraščajo znaki gospodarske krize

Tass poroča iz New Yorka:

Profesor ekonomije Haney na New Yorški univerzi je objavil članek v časopisu «New York Journal and American». V tem članku svetuje velikim industrijcem «businessmenom» naj podvzamejo primerne ukrepe ker je v vidu zaostritev gospodarskega zastoja. Haney mora priznati, da so se v zadnjih mesecih pričeli pojavljati v ZDA znaki krize; ti znaki so: stalno nižanje cen surovin, omejitev železniškega prometa, kopičenje velikih zalog blaga pri mnogih proizvajalcih, znižanja mezd, povečanje brezposelnosti itd.

Isti časopis poroča tudi, da se je znižala proizvodnja obutve za 24% v primeri z najvišjo proizvodnjo po vojni; padec proizvodnje volnenega blaga znaša 18%, a padec potrošnje bombaža v tekstilni industriji 19%. Čeprav vlada silno pomanjkanje stanovanj, se je zmanjšala gradnja novih poslopij na polovico.

Na koncu članka smatra časopis, da je v bližnji bodočnosti pričakovati znižanje proizvodnje v metalurški in avtomobilski industriji.

Po podatkih Zveze amerikanskih železnic, se je znižal promet v preteklem tednu v primeri z istim tednom prejšnjega leta za 10,9%, a v primeri z letom 1947. za 12,4%. Podatki so preračunani za teden, ki se je končal 5. marca. Zvezni svet za rezerve obvešča, da se je v preteklem tednu znižala prodaja v raznih skladiščih za 9%. Proizvodnja antracita je padla pod ono predvojno.

Tudi industrije jekla in avtomobilov, ki so bile do sedaj najtrdnejši sektorji gospodarstva, so pričeli kazati znake slabosti. Po vesteh iz časopisov izgleda, da se bo nadaljeval zastoj v potrošnji jekla še dolgo časa. Malo znižanje cen, ki ga je pred kratkim izvedel industrijski trust General Motor kaže, da se je stanje v avtomobilski industriji izpremenilo. Nekatere tovarne avtomobilov, ki ne morejo dobiti zadostnih trgov, so začele zniževati proizvodnjo. V poslednjem času je zmanjšala proizvodnjo «Kaiser-Frazer» in je ob tej priliki vrgla na cesto 500 delavcev.

Banke kažejo vedno večje nezaupanje pri izstavljanju posojil za nove investicije.

Proizvodnja premoga v razdobju od 1. do 12. marca kaže zmanjšanje za 23 milijonov ton v primeri z istim razdobjem lani. V tednu, ki se je končal 12. marca, je proizvodnja električne struje pokazala znižanje 21 milijonov KW v primeri s prejšnjim letom. Železniški promet se je zmanjšal v istem tednu za 87.100 vagonov v primeri z lanskim letom, a v primeri z letom 1947. za 131.800 vagonov.

Po pisanju ameriške revije «United States News» se je zmanjšala industrijska in trgovska dejavnost v nekaterih panogah ameriškega gospodarstva. V primeri z najvišjo proizvodnjo po vojni sta se zmanjšala pridobivanje in prodaja nekovinskih rud za 11%, proizvodnja strojev za 7%, a premoga za 16%. Prevoz blaga z železnicami se je zmanjšal za 13%, a naročila industriji so se znižala za 12%.

Notranje tržišče kaže še druge značilnosti. Po podatkih Zveznega sveta za rezerve je bila prodaja na drobno v preteklem tednu za 8% manjša od lanske. Prodaja določenih proizvodov široke potrošnje pa je pokazala naravnost katastrofalno znižanje.

Znatno se je skrčil tudi izvoz. Ministrstvo za trgovino obvešča, da je zrasel izvoz v januarju letos 1.085 milijonov dolarjev, napram 1.283 milijonom v prejšnjem mesecu.

Istočasno pa poskušajo ameriški kapitalisti zvaliti posledice gospodarskega zastoja na delavski razred s tem, da jih mečejo na cesto in se veča delna ali splošna brezposelnost. Po podatkih Državne industrijske komisije države New York je dobilo samo v tej državi podporo za brezposelnost v preteklem tednu 405.000 delavcev, kar predstavlja povečanje brezposelnosti za 170.000 v primeri z marcem lanskega leta. Trenutno je v državi New York preko 700.000 brezposelnih delavcev.

General Electric Company je sporočila, da je odpustila od novega leta do danes 4.000 delavcev. Dopisnik «Journal of Commerce» iz Detroita poroča, da je tam trenutno 81.000 brezposelnih v primeri s 35.000 meseca decembra lani.

V državi California so zahteve za podporo brezposelnih dosegle število 400.000 in so za 70% višje kot lani.

Naše ljudstvo za svoj list

KP III. okraja s polo št. 154 Lir 135. Tov. Ukošič in drugih 12 tovarišev ob priliki izleta v Riemanjih Lir 365. VII okraj z listo št. 618 Lir 100 in z listo št. 610 Lir 107. II. ograj: izkupiček plesne prireditve v korist lista L. 13.520. SIAU-Nabrežina Lir 40. II. okraj ZAM s polo št. 622 Lir 2.632: Nečitljivo Lir 100, Likar Italo 100, nečitljivo 50, nečitljivo 50, Kolenc 75, Persoglie 60, Rudi 50, Mitko 50, Frausin 50, Božena 100, nečitljivo 25, nečitljivo 50, Lanza 50, nečitljivo 70, Roghera 70, nečitljivo 52, nečitljivo 50, tov. Erode, Jurij, Giordano in Rudi Lir 313, nečitljivo 100, nečitljivo 100, Rudi 100, Cotič 100, nečitljivo 100, Košuta 100, Vurio 50, N.N. 25, Brank 50, nečitljivo 50, nečitljivo 100, Stoch 100, Vedoch 100, Pahor 20, Mina Sotterna 200. Od II. ograja Lir 570. Tov. Gerlanc Daria od odstotka prodanih časopisov Lir 550. Tov. Vida Lir 50. Tov. Ivana in Starc Marija Lir 200. IV. ograj s polo št. 259 Lir 100: Sleiko Josip, Zbirka tovarišev iz Saleža Lir 800. IV. okraj s polo št 252 Lir 200: N.N. 100, Casadio 50, Luci 50. Openska mladina Lir 500. Hrešćak Ivan 200. Prosvetno društvo «Marušič» Lir 500. Med zborovanjem članov nabavljalne zadruge Lir 2.688.

Tovariši celice «Castagna» Lir 1.140. Tov. Rogelja s polo št. 562 in 568 Lir 1.615: Donis Ivan 50, Bigolini Peter 50, nečitljivo 50, Hrolat Josip 50, Kodarin Nazario 50, Costanzo Giordano 50, Marsari Alojz 50, Pomovan Viktor 50, Salvi Emilij 50, Lenorion Renato 50, Tolomelli Aurelij 50, Tangonelli 30, Trevizan Rudolf 30, Paranuzzi 80, Piščanc 25, Kamulj Just 50, Mazzucato Albert 100, Poropat Ivan 100, Kramosteter Karel 150, Jorčič Kristin 100, N.N. 200, Košuta Stanislav 200. V spomin svojega očeta Karla hčerka Ana Brusini L. 1000. Tovariši celice «Bruno Tedeschi» od gostov L. 1.583. Dramski odsek - Občine L. 650. Tov. Primožič Marija L. 100. Na pratijskem plenum VII. okraja L. 730. Tov. Hrovatin Kristina L. 500. Na plenumu VI okraja L. 1.130. Tovariši celice «Romea Bersa» L. 450

Lakota evropskih narodov vir bogastva kapitalistov ZDA

Pred enim letom, 21 aprila 1948., je v članku v časopisu «Temps nouveaux» prikazal sovjetski ekonomist Varga, kakšna je politika velikih kapitalistov z žitom v ZDA.

Mernik žita (27,2 kg) je stal pred vojno v Združenih državah 68 centov. To je bilo v času, ko je vladala v ZDA agrarna kriza in so govorili kapitalisti, da bi se ta kriza končala, če bi cena merniku dosegla 1 dolar. Po vojni so bile pa cene sledeče: 1946... 2 dolarja. V času velike suše in slabe letine v Evropi, novembra 1947... 3,34 dolarja, kar pomeni, da so ameriški kapitalisti zaslužili z slabo letino v Evropi pri vsakem merniku 2,34 dolarja, saj je dobra cena po njihovem lastnem priznanju 1 dolar. Lakota in beda evropskih narodov je prinesla ameriškim kapitalistom preko 200% dobička.

Da bi preprečili padec cen so kapitalisti Amerike leta 1947, ko je vladala lakota v zapadni Evropi, dali svinjam in perutnini 8 milijonov ton žita. Iz osmih milijonov ton žita, se lahko speče 10 milijonov ton kruha. Tako bi imelo lahko 100 milijonov Evropejcev 100 kg kruha, če bi ameriški kapitalisti ljubili bolj ljudi, kot svinje.

Začetkom 1948. leta pa je bila predvidena v svetu zelo dobra letina. Sklicana je bila konferenca držav izvoznic (ZDA, Kanada in Avstralija) in uvoznic (33 držav) žita.

Na tej konferenci so bile določene znižane cene žitu od avgusta 1948. Cena 1,5 dolarja, pa predstavlja še vedno 50% profita za kapitaliste. Razen tega so se morale povezati države uvoznice, da bodo kupile vsako leto 13,6 milijonov ton žita po visokih cenah 1,5 do 1,10 dolarja od Združenih držav, Avstralije in Kanade. Na ta način hočejo tri države izvoznice preprečiti konkurenco in agrarno krizo v svojih deželah in so ustvarile svoj monopol za žito v svetu.

Pred enim letom je napisal sovjetski ekonom Varga, da «je ta pogodba poskus, prevaliti novo agrarno krizo, ki se najavlja v ZDA, na države uvoznice, to je na Evropo». In res smo videli letos v Franciji silni padec cen poljedelskim proizvodom in začetek agrarne krize.

Ameriškim kapitalistom ne zadoščajo milijarde dobička, ki so ga dobili s špekulacijami z žitom, sedaj poskušajo preložiti na zapadno Evropo med drugimi «dobrotami» tudi svojo agrarno krizo.

Zdravniški kotiček

Zadnjič smo že omenili, da vdro bacili tuberkuloze v človekovo telo ponavadi skozi pljuča in da se tam najbolj pogosto nasele.

Kjerkoli se naselijo TBC bacili, se zberejo okrog njih bela krvna telesca, ki njih napadejo. Z druge strani izločijo bacili svoje strupe, ki uničijo tkivo v najbližji okolici. Tako nastane značilen vozliček ali grčica, ki ga imenujejo s strokovnim izrazom tuberkel. Na tem mestu se prične prvi boj med človekovimi silami in silami bacilov. Od sil našega telesa in jakosti strupov bacilov TBC je odvisno ali bo bolezen napredovala ali ne. Lahko so odporne sile telesa močne, ker je bolnik dobro hranjen in ima potrebni počitek ter bo premagal bolezen na samem začetku. Začetno žarišče obdajo bela krvna telesca in okolišnje tkivo z pravim obrambnim zidom, ali pa celo prodrejo v samo žarišče, ga prerasejo, da ostane le mala brazgotinica. Nadaljni uspešni način obrambe je ta, da izloči okolišnje tkivo v žarišče apnene soli, tako da žarišče zaapni.

Če pa so odporne sile telesa preslabe, se začetno žarišče širi. Strupi, toksini, bacilov so morda tako močni, da najprej zasirijo začetkoma le malo področje, ki pozneje morda razpade. Če ima to razpadlo področje odprto pot navzven preko kakega bronha, ga izkašljamo in tako nastane mala votlina, ki jo poznam pod imenom Kaverna. Nastanek kaverne pomeni veliko poslabšanje stanja bolezni. *Bolezen se preko bronhov lahko sedaj širi v druge predele pljuč, ki so zato bolj izpostavljeni tuberkolozni infekciji. Nadaljna nevarnost pri kaverni je tudi, da se votlina širi in pri tem naje kako večjo žilo tako pride deo krvavitve, ki tudi če ni smrtna, preplavi pljuča in prenese tudi TBC bacile iz kaverne v ostale zdrave predele pljuč.*

Takoj ko se naselijo bacili nekje v pljučih, se zadebelijo in otečejo tudi bezgavke v osrednji pljučni lini, tam kjer se bronhi skozi katere dihamo zbirajo v dušnik. S sokrvico se namreč prenaša tudi večje ali manjše število TBC bacilov preko posebnih vodov v bezgavke, ki so nekako rešeto ki ustavi vse bacile in druge škodljive snovi. Isto vidimo tudi drugje v našem telesu, če imamo na pr. na roki kako gnojno rano in se nam zadebele in otečejo bezgavke v pazduhi. Bezgavke morajo vršiti v teh slučajih povečano delo in se v njih zato nakopiči veliko število belih krvnih telesc, ki stopijo v borbo z škodljivci. Isto se dogodi tudi v pljučnih bezgavkah, če je prišlo do okužitve pljuč z TBC bacili. Zdravnik nam bo rekel, da so zadebeljene bezgavke (ghiandole) tudi v drugih boleznih pljuč in zato ne pomeni vsako zadebelienje pljučnih bezkavk, da gre za TBC.

Tudi v pljučnih bezgavkah se lahko bolezen razvija v bolnikovo korist ali škodo, kakor je pač njegova odpornost in moč bacilov. Tuberkuloza se lahko prenese na bezgavke, ki potem morda zapnijo, lahko pa prodro bacili iz bezgavk še dalje, v najhujšem slučaju pridejo celo v kri in če tam ni potrebnih obrambnih sredstev se potem naselijo po vsem telesu. Včasih pride na ta način do tuberkuloze možganskih open (meningite tubercolare), ali se pa nasele bacili v ledvicah morda v kosteh. Če je pa mahoma prišlo v kri na tisoče bacilov in so sile telesa slabe lahko pride do naselitve na tisočih in tisočih krajih in imenujejo to obliko tuberkuloze: TBC miliaris.

Zdravstvo na današnji stopnji še ni našlo sredstva, ki bi v telesu lahko škodovalo bacilom tako, da bi ustavilo in uničilo tuberkulozo. Zdravljenje se vrši tako, da se podpre odporne sile našega telesa z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago, bodisi z prehrano, ali mirovanjem, a tudi z druzimi zdravili in operacijami, ki imajo vse en cilj: izboljšati in podpreti telo v njegovi borbi z boleznijo. Jasno je pa, da so te mere najuspešnejše, čim prej se začnejo in da je vedno manj izgleda, če se začne zdravljenje pozno, ko je odporna sila in moč bolnika že opešala.

Naša živinoreja

V našem kmetijstvu zavzema živinoreja zelo važno mesto in to mnogo bolj danes, kakor pa kdaj poprej. Med najvažnejšimi kmetijskimi panogami je tudi živinoreja, ki nam obeta precejšnje koristi. Zeto pa zasuži, da jo začnemo bolj vpoštevati in se je oprimemo z vso jo vnemo, kot do sedaj. Res je, da je bila naša živinoreja po vojni zelo prizadeta in v vseh občinah, ki so bile med vojno brezobzirno izpraznjene, opustošene in poravnane, popolnoma uničena. Zaradi tega pa je le težko zopet vzpostaviti in dvigniti na predvojno stanje. Ne sme nas pa to plašiti in neopravičeno zadrževati. Napeti moramo vse sile, da čimprej dosežemo vsaj toliko živine, kot smo jo imeli poprej, oziroma kolikor je lahko v sedanjih razmerah in sedanjo krmo uspešno in dobro redimo. Toda ne zadostuje pa, da pridemo le do primernega števila živine, temveč pri reji in vzreji živine treba upoštevati tudi njeno dobroto ali kakovost. Kaj nam pomaga če imamo v hlevu veliko število živali, ki pa nam le slabo izkoriščajo krmo in nam radi tega donašajo le malo ali morda tudi nikakih koristi. Vsak pravi kmetovalec pa si želi, da mu donaša kakor vsaka druga kmetijska panoga tudi živinoreja kolikor mogoče več čistega dohodka ali dobička. Zato pa moramo gledati, da bomo v hlevih imeli lepo živino, ki nam bo dobro izkoriščala pridelano krmo in nam potemtakem donašala tudi lepe dohodke.

Torej če hočemo to doseči se moramo resno oprijeti živinoreje, z vso vnemo in požrtvovanjem: in če si hočemo predvsem zavarovati sedanje stanje živine, moramo vsaj nekaj vedeti o najvažnejših boleznih, ki včasih prav močno napadajo domače živali, zlasti pa govejo živino.

Zdrava živina je ona, pri kateri enakomerno in skladno delujejo vsi organi. Zdrava živina ima dober tek in ki ima redno prebavo. Dihanje in delovanje srca je pravilno, toplota telesa pa normalna. Zdrava živina je vesela in živahna. Ima svetlo dlako; sluznica gobca, ust in očes pa so svetlo-rdečkaste barve. Gobček je vedno malo vlažen. Taka živina je sposobna za delo, za molženje, za klanje in za vzrejo. Če pa žival nima vsega tega, kar smo zgoraj navedli, pomeni, da je bolna.

Bolezen je odvisna od številnih vzrokov, in eden izmed teh, ki je tudi precej razširjen, je nepravilna in slaba krma živine. Večkrat se nudi živini gnila, mokra, plesniva in sploh pokvarjena hrana, ki povzroči motnje v prebavi, povzroči drisko, poveča telesno toploto itd. Ravno tako lahko škoduje pokvarjena, smrdljiva, motna in okužena voda. Na zdravje živine vpliva zelo tudi hlev. Če ni v hlevu dovolj zraka in svetlobe je živina potrta, nerada in neredno je, in kot posledica tega je, da živina oboli na dihalnih in prebavnih organih. Radi pomanjkanja svetlobe se lažje razvijajo raznovrstne bolezni, ker je znano, da svetloba uniči veliko število nalezljivih bacilov. Nadalje vpliva na zdravje živine nesnaga v hlevu. V umazanih in zanemarjenih hlevih se živina slabo razvija, ker se tam razširjajo zadušljivi plini kateri zelo slabo vplivajo na tek in sploh na zdravje živine. Nesnažna živina nam ne bo nikoli dala tistega kar od nje pričakujemo. V takih hlevih živina hitro zboli. Zaradi tega mora v hlevih vladati največja snaga. Cim manj je gnoja in drugih odpadkov tem manj je muh, uši in drugih zajedavcev, ki dražijo živino. Ravno tako vpliva slab hlev, v katerem ni enakomerno toplote, torej kjer se toplota hitro menja tako da je poleti velika vročina in pozimi velik mraz. Živina večkrat zboli tudi zaradi krme in slabih močvirnatih travnikov in zaradi nekih trav, ki vsebujejo večje ali manjše količine strupa. Ravno tako slabo vplivajo rane povzročene pri delu.

Toda kljub vsemu temu, so največji vzroki bolezni, razne klice-bacili in bakterije, ki se tudi prenašajo, kakor na primer slinavka in parkljevka. Pri takih boleznih je treba posvetiti največjo pozornost, ker če zboli ena glava živine je nevarno, da zbolijo vse. Zaradi tega je treba bolezen takoj naznaniti strokovnjaku-veterinarju.

Povzročiteljev bolezni je še mnogo, toda razumen živinorejec jih bo znal odstraniti, samo če bo posvetil več pozornosti pri živini.

Preden preidemo na posamezne bolezni domačih živali, moramo vedeti kako nasplošno lahko razkužimo hleve, stvari v njemu in živino, posebno pa morebitne na živini.

Razlikujemo torej fizična in kemična razkužna sredstva.

Med fizična ali prirodna razkužna sredstva spadajo predvsem tiste naravne moči, katerih se lahko sami direktno poslužujemo. Sem spada predvsem sveloba. Sončini žarki (navadna dnevna svetloba) lahko uničijo mikroorganizme v vegetativni obliki, t.j. vse tiste bakterije, ki so se razvile in ki imajo še nadalje možnost, da se razvijejo z rascepitvijo (iz ene bakterije postane dve). Toda če sončni žarki delujejo več časa, lahko uničijo tudi bakterične spore ali bakterična proizvajalna telesa, ki so zunanjim činiteljem odpornejša od razvitih bakterij. Bakterično moč (ubijajoča moč za bakterije) imajo predvsem ultravioletni žarki, t.j. posebna vrsta sončnih žarkov, ki za splošno razkužitev imajo največ uspeha. Isto tako deluje umetno obsevanje kot n.pr. kvarz-lampa; ki je pa seveda v široki praksi nemogoče. Tudi s sušenjem lahko uničimo nekatere mikrobe, le da se tega načina lahko prav malo poslužujemo, ker zrak nima enakomerne množine vlage. Nadelje tudi visoka toplota deluje bakterično. S suho toploto, t.j. s toplim zrakom uničimo mikroorganizme že pri 70 Celz, medtem ko je za uničenje spor potrebno celo 120-130 st. Celz. Za suho toploto nam služi lahko navaden plamen, seveda samo pri kovinskih stvareh, ali pa poseben aparat (suha sterilizacija). Končno lahko uničimo mikrobe tudi z mokro toploto oziroma s kuhanjem ali pa z vodenimi parami.

Med kemičnimi razkužnimi sredstvi razlikujemo živo apno v prahu ali pa apneno mleko 10%, klorno apno 2 , kaporit 2-5 , natrijevi lug 2%, formalin 12%, kreolin 2-5%, karbolna kislina 2-5% itd. Ta sredstva rabijo edino-le za razkužitev hlevov. Za rane na živini pa rabimo kreolin 1-2%, valvanol 1-2%, rivanol 1-2% itd.

Včasih moramo tudi gnoj razkužiti in sicer ko smatramo, da je to potrebno. To storimo tako, da skladamo gnoj na kupe. Po 10-15 dneh se v kupih razvije toplota od približno 70 st. Celz, kar je skoraj dovolj, da uničimo vse mikrobe. Toda če hočemo imeti zagotovljeno popolno razkužitev, je dobro, če gnoj poškropimo z apnenim mlekom ali pa s 5% kaporitom ali chloraminom. Ce pa hočemo razkužiti tudi gnojnico, moramo pomešati z 10 l. vode 1 kg apna.

Odgovorni urednik
DUŠAN KODRIC
Dovoljenje A.I.S.
Tiska Tržaški tiskarski zavod
ul. Montecchi 6